

मूल्य ₹ १५/-

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक १० • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • नोवेंबर - २०२१

दीपावलीच्या हार्दिक शुभेच्छा

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक ११ • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • नोवेंबर - २०२१

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगळी वेगळी भेट

(पंजाबी, इंग्रजी व हिंदी भाषेत सुध्दा प्रकाशित)

संपादक
राजेंद्र थोरात
(अवैतनिक)

सजावट व चित्रे
स्वप्निल वि. झाटवळ
राजनंदन कृ. पिंपळकर ● श्रीकांत द. पाटील

संत निरंकारी मंडळ (चेंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हसती दुनिया पत्रिका संतोष प्रिंटर्स, जय शिवाजी नगर, कात्रक रोड, बेस्ट डेपो, वडाळा, मुंबई - ४०००३१, येथे छापून संत निरंकारी भवन, ५० मोरबाग रोड, दादर (पूर्व), मुंबई - ४०००९४. येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०००९४

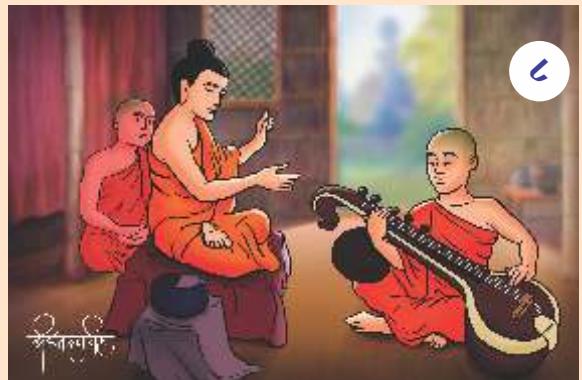
ई-मेल marathihastiduniya@gmail.com

Website : www.nirankari.org

लेखकांच्या मताशी सहमत असणे अनिवार्य नाही

देश	१ वर्ष	३ वर्ष	५ वर्ष	११ वर्ष
भारत/नेपाळ	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
यू.के.	£ 15	£ 40	£ 70	£ 150
यूरोप	€ 20	€ 55	€ 95	€ 200
अमेरिका	\$ 25	\$ 70	\$ 120	\$ 250
कॅनडा/ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 85	\$ 140	\$ 300

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४९० ५७४९

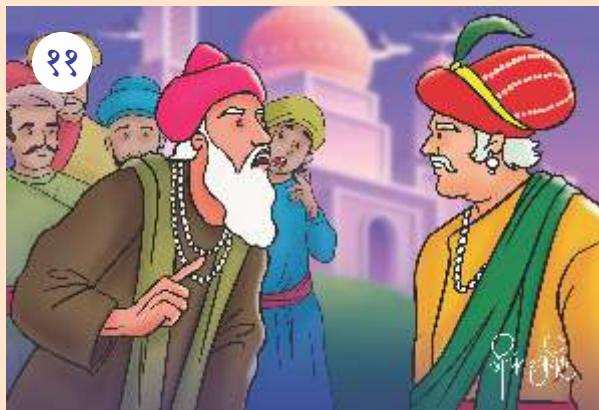

स्तंभ

- दोन शब्द ०४
- विचारपुण्य १०
- दादाला विचारु या १३
- वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे १४
- शब्दकोडे १५
- आरोग्याचा मंत्र २२
- दिव्यवाणी २५
- वाढदिवसाच्या शुभेच्छा २६
- हसा मुलांनो हसा ३०
- सामान्य ज्ञान ४५
- चित्र काढा आणि रंग भरा ५०

चित्रकथा

- आजोबा १६
- किंटी ३८

११

विशेष व प्रेरक प्रसंग

- व्यक्तिविशेष ०७
- प्रेरणादायी व्यक्तिमत्त्व २३
- भ्रमंती ३२
- तेजस्विनी ३४
- प्रेरक प्रसंग ३४
- समर्थ दर्शन - भाग ७९ ३६
- संतकथा ४२
- मत्स्यजगत ४८
- विश्वजगत ४९

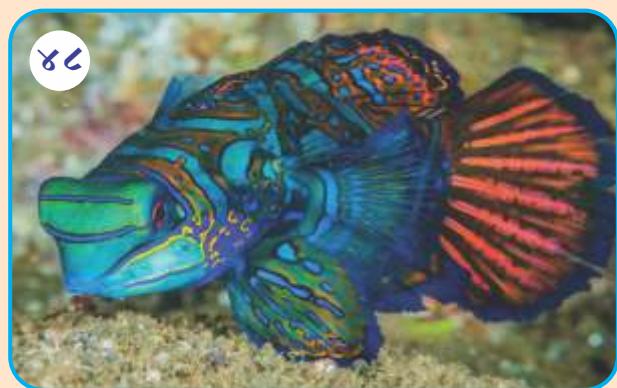
२०

२८

कथा

- बादशाह खान ०५
- सुवर्णमध्य ०८
- मोठा भिकारी ११
- घटोत्कचाची कथा २०
- अतिलोभाचे फळ २८
- प्रामाणिकपणा ४३
- अपयशातून यश ४६

४८

४९

कविता

- सण दिवाळीचा २४
- कांतीसुर्य ४७
- संकल्प बालदिनाचा ४७

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

३

खरे शिक्षण

ए का गुरुदेवांच्या आश्रमात अनेक शिष्य होते. त्यापैकी चार शिष्यांचे शिक्षण पूर्ण झाले. गुरुदेव त्यांना म्हणाले, “मी तुम्हाला सर्व विद्यांचे ज्ञान दिलेले आहे. आता एक शेवटची परीक्षा आहे. त्याआधी तुम्ही आठ दिवस घरी जाऊन या. शेवटच्या परीक्षेत पास झालात, की तुमचं शिक्षण पूर्ण झालं म्हणून समजा आणि हो, येताना माझ्यासाठी गुरुदक्षिणा देखील घेऊन या; परंतु जी वस्तू तुम्ही माझ्यासाठी आणाल ती मात्र कोणीही पाहता कामा नये आणि जाताना देखील प्रत्येकाला जो मार्ग मी ठरवून दिलेला आहे त्या मार्गानेच घरी जायचं आणि तिथूनच परत यायचं आहे.”

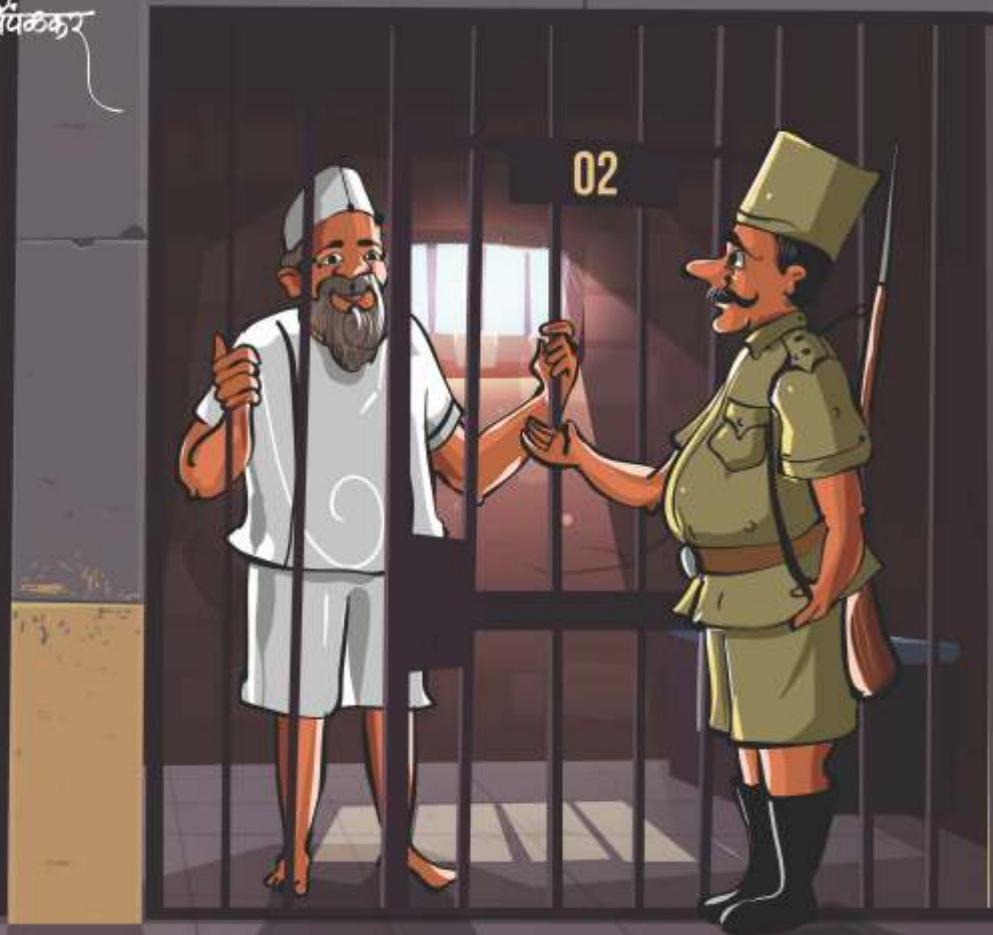
गुरुदेवांच्या आदेशाप्रमाणे आखून दिलेल्या मार्गाने शिष्य घरी जायला निघाले. गुरुदेवांनी प्रत्येकाच्या मार्गात काहीना काही अडथळे टाकून ठेवले होते. आठ दिवसांनी तीन शिष्य आश्रमात परतले. गुरुदेवांनी एकेकाला विचारले, “कसा झाला प्रवास? मार्गात काही अडथळे तर नाही ना आले?” त्यावर प्रत्येक जण आपापली तक्रार मांडू लागला. एक शिष्य म्हणाला, “काय सांगू गुरुदेव! माझ्या मार्गात खूप काटे होते तरी मी मोठ्या कौशल्याने काटे पार करून गेलो.” दुसरा म्हणाला, “माझ्या मार्गात तर मोठमोठे दगड धोँडे होते; परंतु मी दगड धोँडे चुकवीत कसाबसा रस्ता पार केला.” तिसरा म्हणाला, “माझ्या मार्गात मोठे मोठे खड्डे होते.

दोन—तीन ठिकाणी मी धडपडलो; पण तसाच उठून मी पुऱ्हा चालू लागलो.” प्रत्येक जण आपापल्या प्रवासाबद्दल सांगू लागले. त्यानंतर गुरुदेवांनी विचारले, “बरं माझ्यासाठी गुरुदक्षिणा म्हणून काय काय आणलं?” तेव्हा प्रत्येकाने गुपचूपपणे आणलेली वस्तू दाखवली. चौथा शिष्य खूप उशीरा आला. त्याला पाहून तिघेही शिष्य हसू लागले आणि विचार करू लागले की आपण अगदी वेळेत आलो; परंतु हा मात्र आळशी रिकाम्या हाताने टंगळमंगळ करत आलेला दिसतोय. हा नक्कीच नापास होणार.

तो गुरुदेवांकडे येत अपराधीपणाने उशीरा आल्याबद्दल क्षमा मागू लागला. गुरुदेवांनी विचारले, “तुझा प्रवास कसा झाला? वाटेत तुला काही अडथळे आले का?” त्यावर तो म्हणाला, “गुरुदेव! माझ्या मार्गात काटे पडलेले होते. ते मी उचलून रस्त्याच्या बाजूला टाकले. पुढे काही खाच—खळगे होते. त्यात कोणी पडून अपघात होऊ नये म्हणून मी ते खड्डे बुजवले. त्यामुळे मला यायला उशीर झाला.” गुरुदेव म्हणाले, “ठीक आहे; पण माझ्या गुरुदक्षिणेचं काय? काही आणलंस की नाही?” त्यावर तो रडवेल्या स्वरात म्हणाला, “गुरुदेव, क्षमा करा मी तुमच्यासाठी काहीच आणू शकलो नाही. कारण तुम्ही जी अट घालून दिली होती, ती मी पूर्ण करू शकलो नाही. तुमच्या अटीप्रमाणे अशी एखादी वस्तू आणायची की ती कोणी

(पान ०६ वर)

कथा

बाटशाह खान

सरहद प्रांतामध्ये थोर देशभक्त होऊन गेले. त्यांचे नाव होते खान अब्दुल गफार खान. लोक त्यांना प्रेमाने बादशहा खान असेही म्हणत. ते गांधी विचारांचे अनुयायी होते. त्यांच्या गांधीवादी विचारसरणीमुळे पुढे त्यांना 'सरहद गांधी' असे नाव पडले. त्यावेळी इंग्रजांचा अंमल देशावर सुरु होता.

सरहद गांधींनी जनजागृतीसाठी राष्ट्रीय शाळा काढल्या. त्यामुळे इंग्रजांनी त्यांना गुन्हेगार ठरवून पकडले आणि तुरुंगात डांबले. तुरुंगामध्ये त्यांना शिक्षा म्हणून भल्या

मोठ्या दगडी जात्यावर गहू दळावे लागत. त्याला चककी पीसने असे म्हणत. बादशहा खान यांच्या सारख्या सेवाभावी व्यक्तीवर असा प्रसंग आलेला पाहून तुरुंगातील इतर कैद्यांना खूप दुःख झाले. त्यांच्याविषयी सर्वांना सहानुभूती वाटे. काही दयाळू कैदी त्यांच्या मदतीला जात व त्यांना दळण दळून देण्याचे काम करु लागत; परंतु बादशहा खान मात्र अतिशय नम्रपणे त्यांना या गोष्टीपासून परावृत्त करीत. गांधी विचारसरणीच्या या देशभक्ताने शांत व संयमी जीवन जगत आपल्या वाट्याला आलेली शिक्षा मुकाट्याने

स्वीकारली होती. आपल्यामुळे कुणाला त्रास देणे ही कल्पनाही त्यांना सहन होत नसे. कोणी अतिशय आग्रह केलाच तर त्यांना ते प्रेमाने नकार देत म्हणत, “बंधू! ही चककी पीसने म्हणजे मी आपले स्वातंत्र्य पिसणे असे समजतो. माझ्या पारतंत्र्याचा नाश मलाच करायला नको का?” त्यांच्या या उत्तरामुळे मात्र सांत्यांचा नाईलाज होई.

त्या तुरुंगामध्ये एक लाचखोर वार्डन देखील होता. त्याने बादशाहा खान यांना सांगितले, की तुम्हाला मी गहू देण्याएवजी आयते पीठ देतो. जेलर आला तर त्याला म्हणावं, गहू नुकतेच दळून झाले आहेत. या बदल्यात जेलरला त्यांच्याकडून पैसे काढायचे होते; परंतु सौजन्यमूर्ती सत्प्रवृत्तीचे बादशाह खान म्हणाले, “मित्रा! तुझ्या मदतीबद्दल मी तुला धन्यवाद देतो; परंतु या ईश्वराला फसवण्याचं काम माझ्या हातून कदाचि होणार नाही. ईश्वराने आपल्याला फार थोडे आयुष्य दिलेले आहे. ते नेकीने पार करून ईश्वराला राजी करायचे आहे. लांडी लबाडी करून, कामचुकारपणा करून मी ईश्वराच्या दरबारात कोणत्या तोंडाने जाऊ? आपल्या कर्माचा कोणता हिशोब देऊ? मला तर वाटतं, तू पण या क्षूद्र लोभ लालसा सोडून नेकीने कर्तव्य कर आणि ईश्वराच्या दरबारात सन्मानाने जा. कारण या जगात आपल्याला कोणी जरी विचारले नाही तरी ईश्वराच्या दरबारात मात्र आपली सुटका नाही.”

बादशाह खान यांच्या या शब्दांनी वार्डनचेही हृदय परिवर्तन झाले. आणि त्यानेही प्रामाणिकपणे जीवन जगण्याची प्रतिज्ञा केली.

— शिवहरी वानरे— बुलढाणा

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

खरे शिक्षण

(पान ४ वरुन)

पाहत नाही; परंतु मी जेव्हा अशी वस्तू आणायचा प्रयत्न केला तेव्हा त्या वस्तूकडे पाहणारं कोणी नसलं तर या चराचरात, कणाकणात भरलेला परमात्मा आपल्या असंख्य डोळ्यांनी पाहतो आहे ही तुम्ही दिलेली शिकवण मला आठवली. त्यामुळे मी कोणतीही वस्तू आणू शकलो नाही.”

गुरुदेवांनी त्या शिष्याला हृदयाशी धरले आणि म्हणाले, “बाळ, आज तुझ्यां शिक्षण खन्या अर्थाने पूर्ण झालं. तू प्रत्येक परीक्षेत पास झालास. ज्या गोष्टी गुरुने शिकवलेल्या असतात त्या जीवनात धारण करणं म्हणजे खरं शिक्षण आहे आणि आपल्यापेक्षा इतरांची काळजी घेणं हेच खरे संस्कार आहेत. रस्त्यावरचे काटे उचलून, खाचखळगे भरून तू तेही संस्कार दाखवून दिलेस याचा मला खूप अभिमान वाटतो.” ‘तू पुढे खूप यशस्वी होशील’ असा आशीर्वाद देऊन गुरुदेवांनी त्याला निरोप दिला. ते तीन शिष्य मात्र खाली मान घालून उभे राहिले. गुरुदेव त्यांना म्हणाले, “तुम्हाला जर शेवटची परीक्षा पास व्हायचं असेल तुम्ही देखील मी शिकवलेली प्रत्येक गोष्ट आचरणात आणा. तेव्हाच तुमचं शिक्षण पूर्ण झालं म्हणून समजा.”

मित्रांनो, गोळा केलेले ज्ञान, माहिती म्हणजे शिक्षण नव्हे. घोकंपट्टी, रटन—पठण म्हणजे शिक्षण नव्हे, तर मिळवलेलं ज्ञान आणि संस्कार जीवनात धारण करून जीवन जगणं हेच खरं शिक्षण होय.

— राजेंद्र थोरात ...

पंडित जवाहरलाल नेहरु

मित्रांनो, पंडित जवाहरलाल नेहरुंना कोण ओळखत नाही! मुलं तर त्यांना ‘चाचा नेहरु’ म्हणूनच ओळखतात. नेहरुंचं ग्रंथप्रेमही विलक्षण होतं. एकदा पंडित नेहरु विदेशात गेले होते. तेथे एका वाचनालयात त्यांनी स्वतः लिहिलेलं पुस्तक त्यांना पाहायला मिळाल. त्यांनी वाचनालयप्रमुखाला विचारलं, “या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत माहित आहे का?” तो म्हणाला, “होय, त्याचे लेखक आहेत पंडित जवाहरलाल नेहरु”. त्यावर पंडितजींनी पुन्हा प्रश्न विचारला, “या लेखकाची आणखी काही पुस्तकं आहेत का?” त्यावर तो म्हणाला, “नाही. एवढं एकच पुस्तक आहे; परंतु हां, हा लेखक जर मला सापडला ना, तर मी त्याला तुरुंगातच टाकेन.” त्यावर आश्चर्यचकित होत पंडितजींनी विचारलं, “का बरं? असं काय केलं त्यानं?” त्यावर तो म्हणाला, “अहो हे पुस्तक त्यांनी म्हणे तुरुंगात असताना लिहिल. एरवी त्यांना राजकारणात असल्याने वेळच कुठे मिळतो! त्यामुळे ते जर तुरुंगात गेले तर आणखी एखादं

चांगलं पुस्तक लिहितील आणि आम्हाला एक चांगलं पुस्तक वाचायला मिळेल.” त्यावर पंडितजी मनमुराद हसले आणि त्याचा निरोप घेऊन पुढे निघाले. लेखकाला कोणी ओळखत नसलं तरी त्याच्या पुस्तकाने मिळवलेली प्रसिद्धी पाहून लेखकाला आपल्या कष्टाचं सार्थक झाल्यासारखं वाटतं.

पं. नेहरु स्वतंत्र भारताचे पहिले पंतप्रधान होते. अखेरपर्यंत म्हणजे २७

मे १९६४ पर्यंत ते या पदावर कार्यरत होते. पंडितजींचं पूर्ण नाव जवाहरलाल मोतीलाल नेहरु. त्यांचा जन्म १४ नोव्हेंबर १८८९ मध्ये अलाहाबाद येथे झाला. ते मूळचे काश्मीरी ब्राह्मण असल्याने त्यांच्या नावापुढे ‘पंडित’ ही उपाधी लिहिली जाते. श्रीमंत कुटुंबात वाढले ल्या जवाहरलालजींचे प्राथमिक शिक्षण घरीच झाले. जवाहरलालजींचे वडील मोतीलाल नेहरु नावाजलेले प्रख्यात वकील होते. त्यांनी पंधराव्या वर्षीच जवाहरलालजींना शिक्षणासाठी इंग्लंडमध्ये पाठवले. तेथे केंब्रिज विद्यापीठातून पदवी घेऊन १९१२

(पान ०९ वर)

श्रीमत्यद्युपायोग

कथा

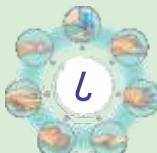
सुवर्णमध्य

भगवान गौतम बुद्धांच्या काळातील ही घटना आहे. एक राजपुत्र होता. त्याचं नाव होतं श्रोण. तो सदैव भोग विलासात मग्न असे. राजपुत्र असल्याने मन मानेल तसा तो वागत असे.

एकदा त्या नगरात भगवान गौतम बुद्धांचे आगमन झाले. भगवान गौतम बुद्धांच्या स्वागताला राजासोबत तोही गेला. त्या दिवशी त्याने गौतम बुद्धांचे प्रवचन ऐकले. त्या प्रवचनाचा त्याच्या मनावर खूप प्रभाव पडला. त्याचं संपूर्ण जीवनच बदलून गेलं. भोगी होता तो आता योगी झाला. गौतम

बुद्धांचा तो अनुयायी बनला. त्यांची दीक्षा घेऊन भिक्षु बनला. ऐषोरामाच्या सगळ्या साधनांचा त्याग करून साध्या पर्णकुटीत राहू लागला. इतर भिक्षु चटईवर झोपत, तर हा जमिनीवर झोपू लागला. शरीराला फार कष्ट देऊ लागला. कंदमुळं फळं खाऊन जगू लागला.

जेव्हा भगवान बुद्धांना हे कळलं, तेव्हा ते त्याला भेटायला आले व जवळच असलेली एक वीणा त्याच्या हातात देत म्हणाले, “श्रोणा! ह्या वीणेच्या तारा छेडून

पंडित जवाहरलाल नेहरु

(पान ७ वरुन)

बघ, किती सुमधुर संगीत त्यातून बाहेर पडतय, नाही का? आता या तारा जास्त आवळल्या तर संगीत प्रकटेल का?, नाही. समजा ढिल्या केल्या तर संगीत प्रकटेल?, मुळीच नाही. श्रोणा, हे शरीर देखील या विणेसारखंच आहे. या शरीररुपी वीणेच्या तारा तू जास्त आवळून धरतो आहेस. मग मला सांग जीवनाचं मधुर संगीत यातून बाहेर पडेल का? जे तुला साध्य करायचं आहे ते साध्य होईल का? नाही होणार! कारण देहाला कष्ट देऊन शाश्वत सत्याची प्राप्ती होत नाही. सत्याची अनुभूती ही मनाच्या प्रसन्नतेवर, स्थिरतेवर व संयमावर अवलंबून आहे. जीवनात नेहमी सुवर्णमध्य असावा.”

बुद्धांच्या उपदेशाने श्रोणाला आपल्या चुकीची जाणीव झाली आणि तो शांत संयमित जीवन जगू लागला.

साली जवाहरलालजी भारतात आले आणि राजकारणात सक्रिय झाले. १९३५ साली अलमोडा जेलमध्ये असताना त्यांनी आत्मचरित्र लिहिलं. ८ ऑगस्ट १९४२ च्या आंदोलनात त्यांना पुन्हा अटक करण्यात आली आणि राजद्रोहाच्या आरोपाखाली तीन वर्षांचा तुरुंगवास त्यांना भोगावा लागला. आपल्या कारकीर्दीत पंडितजी नऊ वेळा तुरुंगात गेले.

पंडितजींना मुलं आणि गुलाबाची फुलं अतिशय आवडत. म्हणून ते राजकारणात असले तरी मुलांमध्ये खूप रमत. अशा या मुलांच्या लाडक्या चाचा नेहरुजींना त्यांच्या जन्मदिनानिमित्त कोटी कोटी वंदन!

तो आइए.... हर महीने इस मर्स्ती की
झलकी से सीखें और सिखाएं...
kids.nirankari.org

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

विचारपुष्ट

॥ॐ गुणवृद्धा॥

मानवी मूल्ये धारण करावीत

ज्य वेळी मनाचं नातं या निराकार प्रभू परमात्म्याशी जोडलेलं असतं तेव्हाच खरं जीवन जगण्याची कला प्राप्त होते. प्रभू परमात्म्याच्या जाणिवेत राहिल्याने जीवन सार्थक होतं. म्हणून सेवा

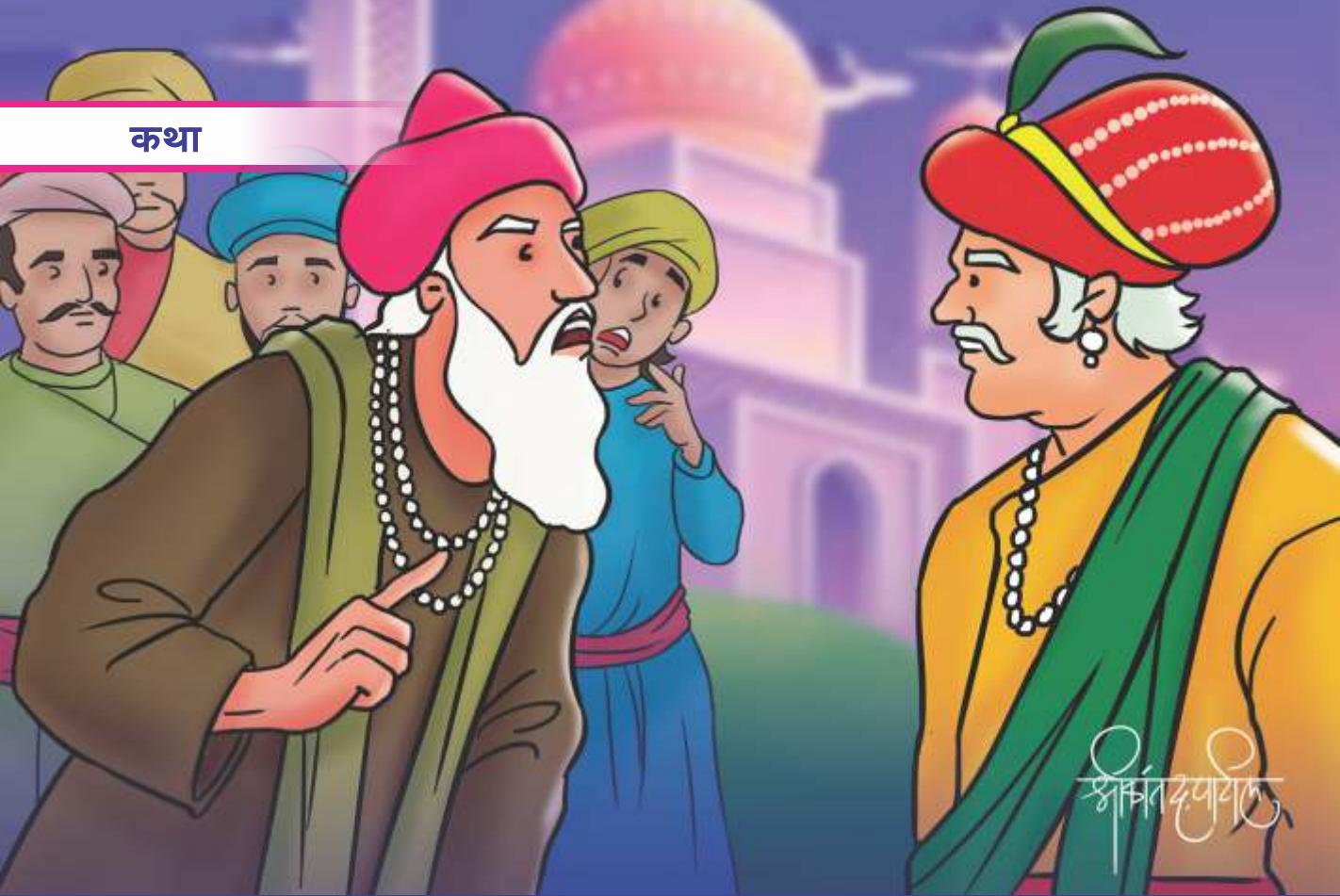
सत्संग नामस्मरण करत आपलं जीवन सार्थकी लावायचं आहे आणि या धरतीलाही वरदान ठरायचं आहे. परमात्म्याने या सृष्टीची रचना केली. हवा, पाणी, वनस्पती निर्माण केल्या. परमात्म्याच्या सुंदर सृष्टीचे रक्षण करण्यासाठी पर्यावरण दिन साजरा करून अनेक प्रकारे प्रयत्न केले जातात. बाहेरचं वातावरण ज्याप्रमाणे सुंदर व्हावं यासाठी जसे प्रयत्न केले जातात तसे आपल्या अंतःकरणातील वातावरणदेखील शुद्ध स्वच्छ असावं. जपानमध्ये चेरी ब्लॉसम नावाचं झाड खूप प्रसिद्ध आहे. जेव्हा त्या झाडाला सुंदर फुले येतात तेव्हा त्या कालावधीपुरतंच झाडाचं महत्व आहे असं नाही. फुलांचा बहर ओसरला की ते झाड तोडून टाकण्यात येत नाही. त्याचं महत्व कायमच असतं. तसं आपल्या जीवनाची सुंदरता सेवा सत्संग नामस्मरणाने येणार आहे. केवळ जीवनामध्ये कठीण प्रसंग आला तेव्हाच सेवा स्मरण सत्संग न होता ब्रह्मज्ञानाच्या प्राप्तीनंतर ते नियमित होत राहावं.

परमात्म्याने या सृष्टीची रचना करताना मानवाची देखील निर्मिती केली. सर्वांमध्ये सारखेच गुण आहेत. सर्वांना सारखेच अवयव दिलेले आहेत; परंतु जर मानवामध्ये मानवी गुण नसतील केवळ आकार मानवाचा आहे म्हणून त्याला मानव

(पान १२ वर)

हस्ती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

श्री विष्णु परमार्थ

मोठा भिकारी

सम्राट अकबराच्या काळात शेख फरीद नावाचा एक फकीर होऊन गेला. एकदा तो एका गावात गेला असता लोक त्याच्याकडे आले आणि म्हणाले, “आमच्या गावासाठी आम्हाला एक शाळा(मदरसा) काढायची आहे. कृपया तुम्ही आपल्या सम्राटाकडे आमच्यासाठी शब्द टाका. सम्राट तुमचा शब्द मोडणार नाहीत.” परंतु फरीदजींनी या गोष्टीला स्पष्ट नकार दिला.

सम्राट अकबर फरिदजींचा आदर

सत्कार करीत. त्यांना मान देत. मग तरीही फरीदजी त्यांच्याकडे आपल्यासाठी शाळेची मागणी का करत नाहीत? याचे कारण त्यांना लोकांनी विचारले. त्यावर फरीदजी म्हणाले, “याचं कारण तुम्हाला जाणून घ्यायचं आहे, तर चला माझ्याबरोबर”

फरीदजी गावातील दोन-तीन प्रतिष्ठीत जणांना सोबत घेऊन अकबराच्या नगरीत आले. अकबराची नमाजाची वेळ झाली होती. तो मशिदीत निघाला होता.

मणिदीत नमाजपठण करत असताना फरीदजी त्यांच्यासोबत असलेल्या गावकन्यांना घेऊन अकबराच्या पाठीमागे नमाजाला बसले. नमाज अदा झाल्यानंतर अकबर आकाशाकडे हात पसरत अल्लाकडे प्रार्थना याचना करु लागला, “हे परवरदिगार! तुझ्या कृपेने माझी सत्ता आणि संपत्ती सतत वाढत राहू दे. राजकोष धनदौलतीने भरलेला असू दे. माझ्या राज्याचा खूप मोठा विस्तार होऊ दे.”

हे ऐकून फरीद उठले आणि चालू लागले. त्यांना पाठमोरे जाताना पाहून सम्राट धावतच त्यांच्याकडे गेला आणि म्हणाला, “फरीदजी, आपला येण्याचा हेतू काय होता कृपया आम्हाला सांगा.”

तेहा आपल्या सोबत असलेल्या गावकन्यांकडे पाहत फरिदजी म्हणाले, “ऐकलत आपल्या सम्राटांनी अल्लाकडे काय मागितले ते? तुमच्या मागण्या तर फार छोट्या आहेत; परंतु सम्राटांच्या मागण्या तर खूप मोठ मोठ्या आहेत. अशा मागण्या करणारा सम्राट हा तर मोठा भिकारी आहे. तेहा मला वाटत आपल्याला जे मागायचं आहे ते सम्राटांकडे मागण्यापेक्षा आपण अल्लाकडेच मागू या, जो सर्वांनाच देतो, न मागताही देतो. आणि माझी खात्री आहे की लोककल्याणासाठी आपण केलेली मागणी अल्ला नकीच पूर्ण करेल.”

सम्राटाला आपली चूक कळून आली. त्याने न सांगता प्रत्येक गावात एक एक शाळा (मदरसा) सुरु केली.

मानवी मूल्ये धारण करावीत

(पान १० वरुन)

म्हणता येणार नाही. ज्याच्यामध्ये मानवी मूल्ये आहेत त्यालाच खन्या अर्थाने मानव म्हणता येईल. बालकाच्या चेहन्यावर जशी निरागसता असते, तशी मानवामध्ये मानवी मूल्ये असतील तर तो सदगुणांनी सजलेला दिसून येतो.

अर्थात ही मानवी मूल्ये प्राप्त होण्यासाठी त्याला प्रभू परमात्मा निराकाराशी सदैव जोडून राहावे लागेल. दैवी गुण किंवा मानवी मूल्ये आठवावी लागणार नाहीत. ती हृदयातच वास करतील. अशावेळी आपल्या हातून चुका होणार नाहीत. आपण कोणाचे अवगुण न पाहता त्याचे केवळ गुणच पाहू ख्वतःचं मन आपोआपच विशाल होईल. असं म्हटलेलंही आहे, की ‘गॉड मेड मॅन इन हीज ओन इमेज’ परमात्म्याने माणसाला एक ख्वतःची प्रतिकृती म्हणून बनवलेलं आहे. म्हणून परमात्म्यामध्ये जे गुण आहेत तेच मानवामध्ये दिसायला हवेत. ज्याप्रमाणे शिकार करणं हा वाघाचा स्वभाव आहे, आकाशात उडणं हा चिमण्यांचा स्वभाव आहे. तसं, मानवता माणसाचा स्वभाव आहे. मानवता हीच त्याची खरी ओळख आहे. पशूच्या मृतदेहाला देखील चांगली किंमत येते. त्यांची कातडी शिंगे, दात, हाडे यांचंही मूल्य आहे; परंतु मानवी देहाला नाही.

मानवी मूल्ये आणि सदगुणांमुळेच मानवाला किंमत आहे.

दादाला विचार या...!

प्रश्न आपल्या मनातले, उत्तर सदृगुरु बाबाजींचे

प्रश्न : भक्त आणि गुरु यांचं प्रेम कसं असतं?

उत्तर : हे प्रेम एकतर्फी नसतं. फूल आणि भुंगा, पतंग आणि ज्योती, चंद्र आणि चकोर यांचं प्रेम एकतर्फी असतं; परंतु भक्त आणि स्वामी यांचं प्रेम दुतर्फा असतं. म्हणूनच ते प्रेम एकमेकांना एकमेकांकडे खेचून आणत असतं.

प्रश्न : माणसा—माणसात जवळीक कशी निर्माण होईल?

उत्तर : एखादा मनुष्य आपल्याला छोटा किंवा तुच्छ तेव्हाच वाटू लागतो, जेव्हा आपण त्याच्याकडे खूप दूरुन पाहतो किंवा गर्विष्ठपणे पाहतो. समदृष्टीने पाहिले तरच माणसामाणसात जवळीक निर्माण होते आणि खरा आनंद प्राप्त होतो कारण माणसाला माणसाशी जोडतो तोच खरा धर्म आहे. ब्रह्मज्ञानाने समदृष्टी आणि सर्वाविषयी सद्भावना निर्माण होत असते.

प्रश्न : या जगाकडे आपण कोणत्या दृष्टीने पाहायला हवे?

उत्तर : या जगाकडे आपण आत्मदृष्टीने पाहणे गरजेचे आहे. कारण हे जग म्हणजे ईश्वराचं कुटुंब आहे. म्हणून इथं सांसारिक नातेसंबंधाने न पाहता आत्मभावाने एकमेकांकडे पाहिले पाहिजे.

प्रश्न : सेवेने कोणता लाभ होतो?

उत्तर : सेवेने मन प्रफुल्लित होतं. सेवा करणारा हाच त्या अलौकिक आनंदाचा अनुभव घेऊ शकतो.

प्रश्न : सेवा कशी करावी?

उत्तर : सेवा करतांना मनामध्ये असा कुठलाही भाव नसावा की आपण दुसऱ्यावर उपकार करत आहोत. कारण उपकार तर जे परके असतात त्यांच्यावर केले जातात आणि आपण तर साऱ्या विश्वाला आपलं कुटुंब मानतो. इथं परकं कोणीही नाही. म्हणून आपण खरं तर उपकार न करता आपली जबाबदारी निभावत असतो.

सेवेचा प्रभाव जरुर पडत असतो; परंतु प्रभाव पाडण्यासाठी सेवा करायची नाही. यशाची किंवा लाभाची लालसा न बाळगता सेवा करायची असते. सेवा सहज भावनेने केली जावी.

वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे

प्रश्न : नुसत्या डोळ्यांनी दिसणारे तारे मोजण्यासाठी माणसाला किंवी वेळ लागेल ?

उत्तर : पृथ्वीच्या दोन्ही गोलार्धात नुसत्या डोळ्यांनी दिसू शकणारे सुमारे ७ हजार तारे आहेत. एका गोलार्धात ३५०० तारे आहेत. दर तान्यासाठी ९ सेकंद या वेगाने ३५०० तारे मोजण्यास निरीक्षकाला सुमारे ९ तास लागेल.

प्रश्न : आपणास झोप का येते ?

उत्तर : शरीर व मेंदू यांना खूप थकवा आला की मेंदूच्या मधल्या भागातील एका विशिष्ट केंद्रास त्याची जाणीव होऊ लागते. त्या केंद्राचे कार्य म्हणजे मेंदू व शरीराचे इतर अवयव ह्यांचा संपर्क कमी करणे. अवयवांना मेंदूकडून येणाऱ्या आळा वाटेतच अडविल्या की ते हालचाल करीत नाहीत. उदाहरणार्थ बसल्या बसल्या डोळे मिटतात. डुलक्या येऊ लागतात. हाता-पायाचे स्नायू सैल पडतात. त्यांची हालचाल थांबते. आता झोप येण्यास सुरुवात झालेली असते.

प्रश्न : 'नॅनॉमीटर' हे कशाचे एकक आहे ?

उत्तर : 'नॅनॉमीटर' एककाचा वापर सूक्ष्मजीवांच्या मापनासाठी होतो. एका मिलीमीटरचे एक हजार समभाग केले तर मिळणाऱ्या एक भागाला 'मायक्रोमीटर' म्हणतात. मायक्रोमीटरचे एक हजार समभाग केले की मिळणाऱ्या एक भागाला 'नॅनॉमीटर' म्हणतात. उदा. टायफॉईड रोगजंतू दंडाकृती असून त्यांची लांबी १ ते ३ मायक्रोमीटर असते. पोलिओ विषाणू गोलाकृती असून त्याचा व्यास २८ नॅनॉमीटर असतो. एखादी वस्तू १०० मायक्रोमीटरहून लहान असेल तर ती आपल्या डोळ्यांना दिसू शकत नाही. टायफॉईड रोगजंतूची लांबी १ ते ३ मायक्रोमीटर असते; म्हणून १००० पट वर्धन देणाऱ्या नेत्रभिग आणि वस्तुभिंगाची टायफॉईड रोगजंतूच्या अभ्यासासाठी निवड करावी लागते.

प्रश्न : नदीकिनारी सापडणारे दगड गोल गरगरीत का असतात ?

उत्तर : दगडाला चांगला आकार द्यावयाचा असल्यास मुर्तिकाराला दगड चांगला घासून गुळगुळीत करावा लागतो; परंतु नदीकाठचे दगड आधीपासूनच गोल गरगरीत असतात. कारण ते मुळात नदीतून आलेले असतात. मोठ्या दगडाचे लहान तुकडे झाल्यानंतर ते नदीच्या पाण्याच्या प्रवाहाबरोबर वाहत जातात आणि बराच मोठा प्रवास करून किनाऱ्यापाशी येऊन पडतात. ह्या प्रवासाच्या दरम्यान ते एकमेकांवर घासले जातात शिवाय जमिनीवर सरपटल्यामुळे ही घासले जातात आणि अनेक वर्षांच्या पाण्याच्या मान्यामुळे त्याचे घर्षण होते आणि ह्या घर्षणामुळे त्यांचा पृष्ठभाग गुळगुळीत बनतो.

२०९

आडवे शब्द

२. जगातील सर्वात जास्त मोठ्या संख्येत मतदार असणारा लोकशाही देश
५. या वाक्यात लपलेल्या पाकिस्तानच्या एका शहराचे नाव शोधा : अकरा चीनी सैनिक मारले गेले.
७. लोकमान्य टिळकांनी हे इंग्रजी दैनिक सुरु केले होते.
१०. महाराष्ट्राचे प्रथम मुख्यमंत्री : चव्हाण
११. सद्भावना निर्माण करण्याचा अथक प्रयास म्हणून सद्गुरु बाबा हरदेवसिंहर्जीना 'महात्मा' ग्लोबल पुरस्कार देण्यात आला.
१२. 'बंगालचा शोक' असे नदीला म्हणतात.
१६. सुभाषचंद्र बोस यांच्या वडिलांचे नाव (मनमोहन बोस/ जानकीदास बोस)

○ पूजा अरोडा (रेवाडी-हरियाणा)

१		२		३		४
५				७		८
९		१०		११		१२
१२		१३		१४		१५
१६						

उभे शब्द

१. 'भारतीय डॉक्टर दिन' जुलै महिन्याच्या तारखेला साजरा करतात.
२. बहिणीची मुलगी
३. न जुळणारा शब्द : साम, दाम, तम, दंड, भेद
४. पुणे हे शहर या नदीच्या तीरावर वसले आहे.
६. अंतरिक्षात उड्णाण करणारा पहिला भारतीय : शर्मा
८. भारताचे सर्वात तरुण पंतप्रधान
९. पी.सावळाराम हे सिनेमा क्षेत्रात सुप्रसिद्ध होते.
१०. श्रीकृष्णाचे पालन करणारी माता
१३. २०१४ चा 'भारतरत्न' पुरस्कार मदन मालवीय यांना दिला गेला.
१४. हिवतापाचे मूळ कारण
१५. महाभारतातील उपमन्यू हा यांचा पुत्र होता.

उत्तरे इतरत्र

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

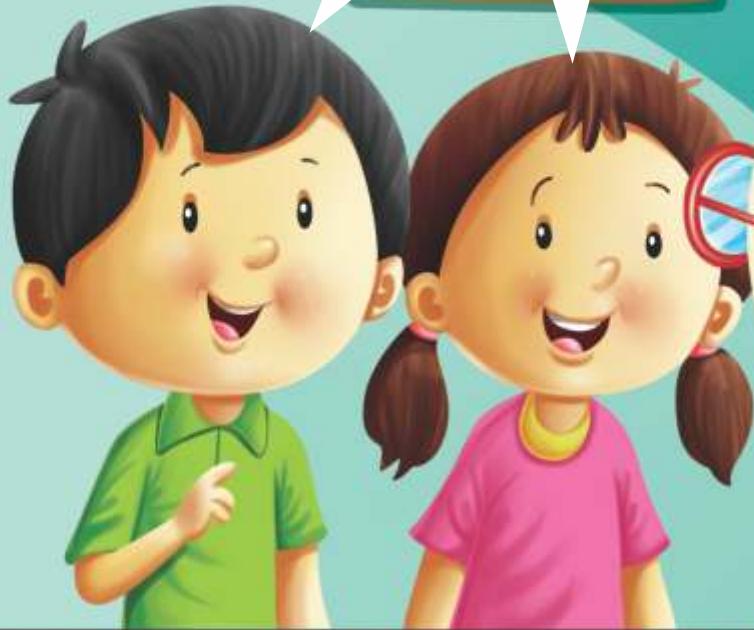

आजोषा

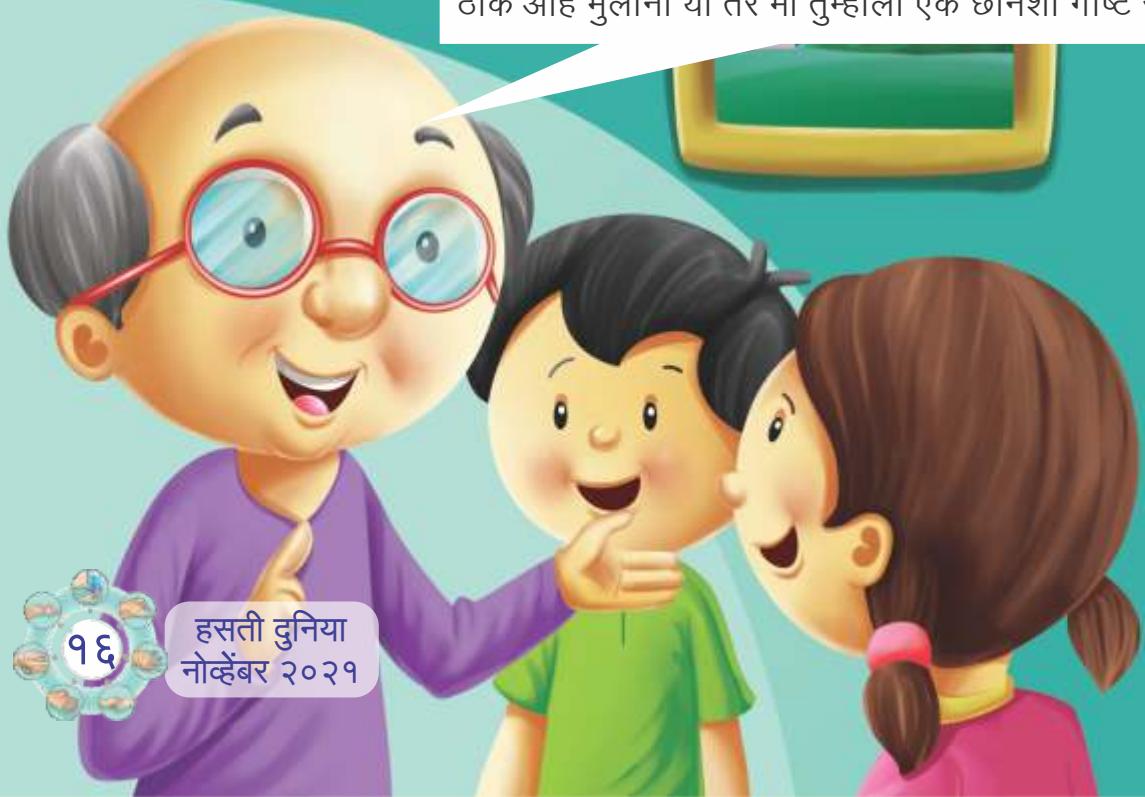
चित्रांकन लेखन, रंग
अजय कालडा

आजोबा आजोबा आज तर आम्ही
गोष्ट ऐकल्याशिवाय झोपणारच नाही

ठीक आहे मुलांनो या तर मी तुम्हाला एक छानशी गोष्ट सांगतो.

एक राजा होता. तो अतिशय दयाळू होता. त्याला स्वच्छता खूप आवडत असे. तसेच तो आपल्या प्रजेची खूप काळजीही घेत असे. एके दिवशी वेष पालटून तो नगरीत फेरफटका मारायला निघाला.

आपल्या राज्यात सर्वत्र केरकचरा असलेला त्याला दिसून आला. संध्याकाळी राजवाड्यात परतल्यानंतर त्याने सर्व मंत्र्यांना आणि शिपायांना याबदल जाब विचारला आणि सक्त ताकीदही दिली.

आपल्या राज्यातील अस्वच्छता पाहून राजाला अतिशय दुःख झालं. कारण केर कचरा, दुर्गंध यामुळे अनेक आजार पसरतात. म्हणून त्याने लवकरात लवकर स्वच्छता करण्याचे सर्वांना आदेश दिले.

मग सगळे मंत्री कामाला लागले असतील... नाही का?

हो तर... सगळे मंत्री घाबरले आणि संपूर्ण नगरीची त्यांनी साफसफाई केली.

आजोबा, सर्व मंत्र्यांनी स्वतः
साफसफाई केली का?

कोणता सल्ला ?

नाही.. त्यांनी स्वतः केली नाही;
परंतु एका मंत्र्याने राजाला
एक चांगला सल्ला दिला.

तो राजाला म्हणाला, की आपण नगरीत दररोज स्वच्छता केली पाहिजे. कारण आज आपण
स्वच्छता केली तर उद्या प्रजाजन पुन्हा केरकचरा फेकून अस्वच्छता निर्माण करतील.

महाराज, मला तर वाटतं की
आपण सर्व प्रजेला बोलवून त्यांना
स्वच्छतेचं महत्व पटवून द्यावं.
तसेच सफाई कर्मचारी नेमावेत.
त्यामुळे रोज स्वच्छता राहील.

राजाला ही गोष्ट पटली. त्याने एक सभा बोलावली आणि त्या सभेत सर्वांनाच स्वच्छतेचं महत्त्व समजावून सांगितलं. त्यानंतर ते नगर नेहमी स्वच्छ राहू लागलं.

या गोष्टीतून आपल्याला काय शिकवण मिळाली?.. स्वच्छता फक्त घरापुरतीच नाही तर आपल्या परिसरात, शहरात देखील ठेवली पाहिजे आणि केरकचरा रस्त्यावर न फेकता कचराकुंडीत टाकला पाहिजे.

हो आजोबा, अगदी बरोबर!

चला तर मग, आता झोपायला जाऊ या.

शुभ रात्री मुलांनो!

शुभ रात्री आजोबा!

हसती दुनिया
नोक्हेंबर २०२१

वौराणिक कथासार

घटोत्कचाची कथा

दुर्योधन व शकुनि यांनी पांडवांना जिवंत परंतु पांडव लाक्षागृहातून सुखरुप बाहेर पडले व आपल्या मातेसह थेट वनात निघून गेले. ते ज्या वनामध्ये आले होते, त्या वनामध्ये हिडींबासुर नावाचा राक्षस राहत होता. तो अतिशय दुष्ट होता. आपली बहीण हिडिंबा हिला शिकार आणायला पाठवायचा. ती रात्री शिकार शोधत असताना पहारा देत असलेल्या भीमाला तिने पाहिले व मनोमन त्याला पती म्हणून स्वीकारले.

ही गोष्ट हिडिंबासुराला कळताच त्याला खूप क्रोध आला. त्याने भीमाशी युद्ध केले. त्यात भीमाने हिडिंबासुराचा वध केला. पुढे माता कुंतीच्या आदेशानुसार भीम आणि हिडिंबा यांनी विवाह केला. काही दिवस तिथे व्यतीत केल्यानंतर पांडव माता कुंतीसह पुढे निघाले. यादरम्यान भीम आणि हिडिंबा यांना जो पुत्र झाला त्याचे नाव ‘घटोत्कच’ असे ठेवले. घटोत्कच म्हणजे डोक्यावर केस नसलेला.

महाभारताच्या युद्धात पांडवांचे पाचही पुत्र मारले गेले. अभिमन्यू देखील मारला गेला; परंतु याबरोबरच भीमाचा पुत्र घटोत्कच देखील या महायुद्धात कामी आला. घटोत्कच हा अतिशय पराक्रमी व मायावी विद्या जाणणारा होता. जेव्हा महाभारत युद्धात कौरव पक्षाकडून अलंबुष नावाचा राक्षस लढत होता तेव्हा त्याची मायावी शक्ती नष्ट करण्यासाठी पांडवांनी घटोत्कचाला आमंत्रीत केले. अलंबुष व घटोत्कच या दोघांमध्ये घनघोर युद्ध झाले. घटोत्कचाने अलंबुष राक्षसाचा वध केला. जेव्हा कर्ण पांडवांच्या सेनेचा संहार करीत होता तेव्हा श्रीकृष्णाने घटत्कोचाला कर्णाशी युद्ध करण्याची आज्ञा दिली. घटोत्कच कर्णाला देखील आपल्या अस्त्रशस्त्राने घायाळ करू लागला हे पाहून दुर्योधनाने जटासूर नावाच्या राक्षसाच्या पुत्राला युद्ध करण्यासाठी पाठवले. घटोत्कच याने जटासूर राक्षसाच्या पुत्राला ठार मारून त्याचे शिर दुर्योधनाला देत म्हटले “काकाश्री! ही तुमच्यासाठी खास भेट.” असे म्हणून तो दुर्योधनाशी युद्ध करू लागला; परंतु लवकरच दुर्योधन घायाळ अवस्थेत पळून गेला. मोठ मोठे योधदे त्याच्यापुढे टिकाव धरू शकत नव्हते. घटोत्कचाचा जर मृत्यू झाला नाही तर कौरवांचा पराजय त्याच दिवशी निश्चित झाला असता.

आता घटोत्कच व कर्ण या दोघांमध्ये महाभयानक युद्ध सुरु झाले. हे युद्ध अर्धांशी रात्रीपर्यंत सुरु होते. घटोत्कच आटोपत नाही हे पाहून कौरवांनी कर्णाला वासवी शक्तीचा प्रयोग करून घटोत्कचाला ठार मारण्यास सांगितले; परंतु कर्ण या गोष्टीला तयार नव्हता. कारण वासवी शक्ती ही त्याने खास अर्जुनासाठी राखून ठेवली होती; परंतु त्याचाही नाईलाज झाला आणि त्याने वासवी शक्तीचा प्रयोग घटत्कोचावर केला. यात घटोत्कच मृत्यू पावला; परंतु मरतांना देखील त्याने आपला दैह अतिविशाल केला

आणि तो दैह कौरव सेनेवर आदळला. त्यात हजारो सैनिक मारले गेले. घटोत्कचवधाचे पांडवांना मोठे दुःख झाले; तेव्हा श्रीकृष्ण सर्वांना समजावत म्हणाले, “जे झाले ते चांगले झाले कारण जोपर्यंत कर्णाकडे इंद्राने दिलेली वासवी शक्ती होती तोपर्यंत त्याला पराजित करणे अशक्य होते. त्याने ती शक्ती अर्जुनाला ठार करण्यासाठी ठेवली होती. आता ती शक्ती त्याच्याकडे नाही. त्यामुळे अर्जुनाला कर्णापासून धोका नाही.”

अशा या महापराक्रमी भीमपुत्र घटोत्कचाने आपल्या मातेकडून सर्व मायावी विद्या ग्रहण केल्या होत्या. सर्व अस्त्रशस्त्रांत तो पारंगत होता. त्याचा विवाह अहीलावती या राक्षस कन्येशी झाला होता. त्यांना जो पुत्र झाला त्याचे नाव बार्बीरीक. तोही अतिशय पराक्रमी व धर्मात्मा होता. तो महाभारताच्या युद्धाचा एकमात्र साक्षी होता.

१ तू ही निरंकार
SPC
SHABARA
राबरा

पेस्ट कन्ट्रोल सर्विस

पेस्ट कन्ट्रोल करावा कर जपने घर और जपने परिवार को डवच्या एवं निरोग रखें।

अपने घर, ऑफिस, लॉस्टल, बैंक, ऑफिस पारिस्थळ एवं अल्या कोई भी जगह जहां पर दीमांक, कीरे, काकटीच, मकारी-मच्छर, चिपकली, चूहे, अटमल इत्यादि किसी भी प्रकार की समस्या से परेशान हो लो एक बार. अवश्य संपर्क करें।

SHABARA
PEST CONTROL SERVICES

RAJESH : Mob.: 9819691223, 9987116381, 9819056198, 9987116382
www.shabarapestcontrol.com • Email : shabarapestcontrol88@gmail.com
Office No.3, Sai Laxmi Society, Anand Nagar, Vitava Kalwa, Thane 400 605.

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

आरोग्यदायी फळ

पपई

हि वाळ्यामध्ये पपई खाणे शरीरासाठी फायदेशीर ठरते. पपई चवीला गोड तसेच त्वचेचे आरोग्य सुधारणारे फळ असून त्यात जीवनसत्त्व ‘अ’ आणि ‘क’ मुबलक असते. पपईचे सेवन सकाळी करावे. रात्रीच्या जेवणानंतर पपई खाऊ नये. सकाळच्या नाश्त्यामध्ये पपईचा समावेश अवश्य करावा; परंतु एका वेळी एकापेक्षा अधिक पपई खाऊ नये.

आहारात पपईच्या सेवनाचे फायदे

पपईमध्ये विटामिन ‘सी’ व फायबरचे प्रमाण अधिक असल्याने रक्तवाहिन्यांमध्ये कोलेस्टरॉल साचून राहण्यापासून बचाव होतो. त्यामुळे हृदयविकाराचा धोकाही कमी होतो.

एका मध्यम आकाराच्या पपईत १२० कॅलरीज असतात. त्यामुळे वजन घटवण्यासाठी पपईचा आहारात समावेश करणे योग्य ठरते. पपईतील डायट फायबर्समुळे वेळी—अवेळी लागणाऱ्या भुक्तेवर नियंत्रण मिळवणे शक्य होते.

पपईच्या सेवनाने रोगप्रतिकारकशक्ती वाढते. आजारांशी सामना करण्यासाठी रोगप्रतिकारक शक्ती मजबूत असणे आवश्यक आहे. शरीरातील विटामिन ‘सी’ च्या गरजेपेक्षा २०० पट अधिक विटामिन ‘सी’ केवळ पपईमुळे मिळू शकते.

पपई चवीला गोड असली तरीही रक्तातील साखर जास्त वाढत नाही. कपभर पपईच्या तुकड्यांमध्ये केवळ आठ ग्रॅम नैसर्गिक साखर असते. त्यामुळे आहारात पपई प्रमाणशीर घेणे फायद्याचे ठरते.

पपईमध्ये विटामिन ‘सी’ प्रमाणेच

वेदनाशामक गुणधर्म असल्याने सांधेदुखीच्या रोग्यांना पपई हितकारक आहे. पपईतील विटामिन ‘सी’ सांध्यांना मजबूत करून सूज देखील कमी करण्यास मदत करते.

पचनशक्ती सुधारते. आजकालच्या व्यस्त जीवनशैलीमुळे पचनशक्ती बिघडण्याची शक्यता असते. पपईतील ‘पैन’ नामक एंजाइम पचनक्रिया सुधारण्यास मदत करते.

पपईमधील एंटीऑक्सीडेंट घटक तसेच बीटा कॅरोटीन यांच्यामुळे आतळ्याच्या कर्करोगापासून बचाव होतो.

दिवसभरातील ताणतणाव कमी करण्यासाठी व थकवा घालवण्यासाठी वाटीभर पपईचे काप खाणे फायदेशीर ठरते.

पपई या फळाबरोबरच पपईच्या पानांचाही खूप मोठा उपयोग होतो. पपईच्या पानांच्या रसाचा उपयोग शरीरातील प्लेटलेट वाढवण्यासाठी घरगुती उपाय म्हणून केला जातो.

पपईचे सेवन करण्याबरोबरच काही दक्षता घेणे गरजेचे आहे.

पपई हे फळ उष्ण असल्याने गर्भवती किंवा स्तनपान करणाऱ्या महिलांनी पपईचे सेवन खूप कमी केले पाहिजे किंवा टाळणेच योग्य.

ज्यांना पपईची ऐलर्जी आहे अशा लोकांनी पपईचे सेवन टाळावे.

रक्त पातळ करणारी औषधे घेत असणाऱ्यांनी पपईचे सेवन करू नये.

भाई साहेब संतोखसिंहजी

महान कर्मयोगी, परोपकारी, परमसंत महात्मा संतोखसिंहजींचा जन्म ३१ डिसेंबर, १८९८ रोजी गावलतीफाल, तालुका चकवाल, जिल्हा जेहलम येथे झाला. त्यांच्या वडीलांचे नाव मोहरसिंहजी तसेच मातेचे नाव श्रीमती महताब देवीजी होते.

बाबा बुटासिंहजाँठाठून संतोखसिंहजींना ज्ञान प्राप्त झाले. सन १९४८ मध्ये संत निरंकारी मंडळाच्या प्रबंध व्यवस्थेसाठी सदस्य निवडताना संत संतोखसिंहजींना प्रकाशन व प्रचार संबंधीची सेवा दिली गेली. वयाच्या १९ वर्षी त्यांचा विवाह रावळपिंडी येथे राहणाऱ्या तुलसीवंतीजी यांच्याबरोबर झाला.

संतोखसिंहजींच्या अथक प्रयत्नाने ऑगस्ट १९४९ मध्ये पंजाबी भाषेतील ‘संत निरंकारी’ पत्रिकेचा जन्म झाला, ज्याचे प्रथम प्रकाशक तसेच संपादक संतोखसिंहजी होते. पत्रिकेची सेवा त्यांनी जीवनाच्या अंतीम शासापर्यंत निभावली. वर्तमानात दिल्ली येथे स्थित “निरंकारी संतोख सरोवर” संत संतोखसिंहजींच्या गुरुभक्तीच्या साकार रूपाची प्रेरणा देत आहे. आजच्या अर्थप्रधान युगात तन-मनाबरोबर धनाची सेवा व्हावी यामागे संत संतोखसिंहजींचे फार मोठे ध्यान होते, की प्रत्येक व्यक्तीने आपल्या सकारात्मक कमाईतून एक महत्त्वपूर्ण भाग गुरुसेवेत अर्पित करावा.

भाई संतोखसिंहजींचे सदगुरु प्रेम अद्भुत होते. इतके प्रेम होते, की स्वयं गुरुही त्यांच्या प्रेमात बांधले गेले, जिथे कुठे ते गुरुची आठवण काढत असत, तिथे गुरु स्वतः दर्शन देत असत. सिंध प्रांतातील एक घटना

आहे. संतोखसिंहजींना तारेद्वारे माहिती मिळाली, की त्यांचे मोठे भाऊ आजारी आहेत. त्वरीत काही समानासह परिवाराबरोबर ते रेल्वे स्थानकाच्या दिशेने निघाले. त्यांच्या घराणासून १५ मीटरच्या अंतरावर असलेल्या रेल्वे स्थानकावर बैलगाडीने जाताना निर्जन रस्त्यात काही लुटारुंनी बैलगाडी अडवून त्यांना सर्व सामान देण्यास सांगितले. संतोखसिंहजी नकार देत जोरजोराने

ओरढू लागले, की ‘बाबाजी बचाओ! बाबाजी बचाओ!’ सिंधी भाषेत ‘बाबा’ म्हणजे पिता असे बोलले जाते. भक्तवत्सल सदगुरुने संतोखसिंहजींची हाक ऐकली आणि त्या लुटारुंना संतोखसिंहजींच्या आजूबाजूला १०-१५ जण दिसू लागले. ते लुटारु आपापसात म्हणू लागले की, “हा तर एकटाच होता ना, मग अचानक १०-१५ जण कसे आले ?”. भयभीत होऊन ते लुटारु पळून गेले.

त्यांना महात्मगण ‘बुल्लेशाह’ या नावाने ओळखत असत. कारण ते पावलोपावली सदगुरुला प्रसन्न करण्याचा प्रयत्न करत असत. १७ ऑक्टोबर, १९६६ रोजी संतोखसिंहजी रात्री २.३० वाजता ब्रह्मलीन झाले.

धन्य धन्य गुरु अन् सेवक
ते एकरूप होऊनी जाती।
अवतार नाम तेची मिळविती
जे आपणाला मिटविती।

कविता

सण दिवाळीचा

सण दिवाळीचा येतो दर वर्षाला
पारावार नसतो आमच्या हर्षाला

वनवास संपवून रामराय आले
दीपोत्सवाने स्वागत त्यांचे केले

वसुबारस, लक्ष्मीपूजन अन् दिवाळी
भाऊबीजेस बहीण भावा ओवाळी

करंजी, चकली, शेव आणि लाडू
खमंग हा फराळ सर्वांना वाढू

फटाक्यांची मात्र नकोच आतषबाजी
शुद्ध वातावरणासाठी होऊ सारे राजी

अज्ञानाचा अंधार दूर सारे हटवू
ब्रह्मज्ञानाचा दिवा अंतरी पेटवू

मग येईल सण दिवाळी दर क्षणाला
पारावार नसेल सर्वांच्या हर्षाला

मनीषा साळुंखे (मिरा रोड)

ख्रां धर्म

वा स्तविक पाहता धर्म एकच असतो.
अध्यात्माच्या मार्गात वेगवेगळे धर्म
असूच शकत नाही. उलट एकच धर्म
असतो आणि तो म्हणजे मानवता धर्म
किंवा मानव धर्म. प्रभू परमात्म्याला
जाणून प्रत्येकाशी प्रेमाने वागणे हाच
खरा धर्म आहे. दातार प्रभूने आपल्याला
जी समज दिली आहे आपण तिचा अशा
प्रकारे उपयोग केला पाहिजे, की
संकुचितपणा सोडून विशालता धारण
करायची. जातीपातीला महत्त्व घायचं
नाही. आपली जात केवळ मनुष्य आहे.

मूल जेव्हा जन्माला येतं, तेव्हा
त्याच्यावर कुठलंही चिन्ह किंवा निशाणी
नसते, की ते अमुक एका जातीचं किंवा
धर्माचं आहे. अर्थात पशुपक्षी यांची जात
असू शकते. आपण आपल्या डोळ्यांनी
त्यांना ओळखू शकतो, की ही गाय आहे. ही
बकरी आहे. हा उंट आहे किंवा हत्ती आहे;
परंतु माणसाची ओळख केवळ माणूस हीच
आहे. यामुळेच माणसाला महान म्हटलेलं
आहे. प्रत्येक माणसामध्ये हेच ब्रह्मतत्त्व
वास करत असतं, म्हणूनच मानव जन्म
प्राप्त करणा-याने कर्म दे खील
माणसासारखेच केले पाहिजेत. एखाद्या
प्राण्याला प्राणी बन किंवा घोड्याला घोडा
बन असं सांगितलेलं नाही. केवळ
माणसालाच सांगण्याची आवश्यकता

भासते, की हे माणसा! तू माणूस बन.
असंही नाही की याच युगात हे सांगावं
लागलं, हजारो वर्षांपूर्वी लिहिलेल्या
धर्मग्रंथातसुद्धा महापुरुषांनी माणसाला
माणूस बनण्याविषयी सांगितलं आहे.

माणूस ही आपली जात आहे आणि
मानवता हा धर्म आहे. तेव्हा या धर्माशी
जोडून राहण्यासाठी कुठल्या विशेष
स्थानाची किंवा काळाची गरज नसते.
आपण म्हणतो, की पुरातन युगं चांगली
होती, श्रेष्ठ होती. आजकाल तर घोर
कलियुग आहे; परंतु त्या काळात देखील
जसं प्रभू श्रीराम, श्रीकृष्ण, भक्त प्रल्हाद
इत्यादी दैवी पुरुषांची नावं ऐकायला
मिळतात, त्याबरोबरच रावण, कंस,
हिरण्यकश्यप यासारख्या दुर्जनांची नावं
देखील ऐकायला मिळतात. सांगण्याचा

(पान २९ वर)

A vibrant illustration featuring a smiling yellow sun with a face, arms, and legs, set against a background of colorful, floating balloons in shades of red, yellow, green, and blue. The sun is positioned above a large, rounded rectangular frame containing the text.

वाळदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा

अन्वी जाधव

मधुरता भुजबळ

काशिश लोखंडे

सुहानी मांडे

श्रीशा ढाणे

सहेजता कुंभार

रुहानी नार्वेकर

निरल म्हात्रे

श्रीया जाधव

आराध्या गोळे

स्वरूप मोकाशी

अर्पिता निकम

श्रीशा मुळे

रजेहा म्हात्रे

सुनैना बंडेके

वैष्णवी गवङ्के

वेदांत खंडागळे

वेदिका पिंपळे

ओवी सावंत

अविरल खेराडे

ऋग्वेद हांडे

रेहा वर्तक

काव्या पताडे

सिमरण चौगुले

प्रज्वल अडसर

शिवाय जाधव

रोहिणी भोगणे

सुनिष्ठ कुंभार

हसती दुनिया
नोक्हेंबर २०२१

२७

कथा

अतिलोभाचे फळ

ए कदा एक शिकारी जंगलात गेला. त्याला हरणांचा कळप दिसताच त्याने पटकन धनुष्याला बाण लावला आणि एका हरणाची शिकार केली. जंगलात गेल्यागेल्या हरणाची शिकार मिळाल्यामुळे तो खूप खूश झाला. शिकार खांद्यावर घेऊन तो घराकडे निघाला. पुढे जात नाही तोच त्याला एक ससा दिसला. त्याने त्वरित सशालाही बाण मारून जखमी केले. आता सशाचे कोवळे लुसलुशीत मांस आणि हरणाचे मांस खायला मिळणार म्हणून त्याला खूपच आनंद झाला. खांद्यावर हरणाला आणि काखेमध्ये सशाला घेऊन तो झपझप घराकडे निघाला. पुढे जात नाही तोच

त्याला एका झाडाच्या बुंध्याजवळ एक रानडुककर दिसले. आता तर त्याच्या तोंडाला पाणीच सुटले. रानडुकराचे मांस विकून खूप पैसे मिळतील असा विचार करत त्याने पटकन हरणाला आणि सशाला खाली ठेवले आणि धनुष्याला बाण जोडून रानडुकराच्या दिशेने सोडला. शिकान्याचा बाण त्याच्या मर्स्तकावर लागला; परंतु अशा घायाळ अवस्थेतही त्याने शिकान्याच्या अंगावर झोप घेतली. शिकारी दुसरा बाण धनुष्याला लावून सोडणार तोपर्यंत रानडुकराने त्याचे तीक्ष्ण सुळे शिकान्याच्या पोटात खुपसले. धनुष्याला लावलेला बाण धनुष्याला तसाच

खरा धर्म

(पान २५ वरुन)

अडकून राहिला. धनुष्यबाणासह शिकारी खाली कोसळला आणि तिथेच गतप्राण झाला. थोड्या वेळाने वर्मी घाव लागल्यामुळे रानडुकराने देखील तडफड करत प्राण सोडला. एकाच वेळी हरीण, ससा, रानडुकर आणि शिकारी मेलेल्या अवस्थेमध्ये पडले. तेवढ्यात तिथून एक लांडगा आला. आयती शिकार पाहून त्याला खूप आनंद झाला. त्याने विचार केला, की रानडुकर, ससा आणि हरीण यांना आपल्या गुहेमध्ये नेऊन लपवून ठेवू हे मांस आता महिनाभर आपल्याला पुरेल. असा विचार करत असताना झाडाजवळ पडलेला धनुष्यबाण त्याला दिसला. धनुष्याला चामड्याची वादी होती. त्याने विचार केला की ही चामड्याची वादी पहिल्यांदा खाऊन घेऊ आणि मग गुहेमध्ये गेल्यानंतर लुसलुशीत मांसावर ताव मारु, म्हणून त्याने धनुष्याला लावलेली वादी दाताने तोडायला सुरुवात केली; परंतु ताणलेल्या स्थितीमध्ये धनुष्याला बाण अडकलेला आहे हे त्याला माहीत नसल्याने धनुष्याची चामडी दोरी तुटली आणि बाण त्याच्या पोटात घुसला. लांडगा तिथेच गतप्राण झाला.

या ठिकाणी लक्षात घेण्यासारखी गोष्ट आहे, ती म्हणजे शिकारी अतिलोभामध्ये पडला आणि स्वतः प्राणाला मुकला तसेच लांडग्यानेदेखील अतिलोभामध्ये पडून प्राण गमावले. म्हणून अतिलोभाचे फळ हे नेहमी दुःखदायक असते.

तात्पर्य, जे आहे त्याचा आधी लाभ घ्यावा. त्याबद्दल ईश्वराला धन्यवाद घावेत. मिळालेल्या गोष्टीत समाधान मानावे. अति लोभ धरून स्वतःचे नुकसान करून घेऊ नये.

भावार्थ हाच आहे, की जर आपण एखादं युग चांगलं आहे असं म्हणतो तर मग त्या युगामध्ये केवळ संत किंवा महापुरुषच असायला हवे होते ;परंतु प्रत्येक युगात सज्जनांबरोबर दुर्जनही पाहायला मिळतात. त्या काळातही जे आपला अहंभाव त्यागून सदगुरुला शरण आले, ज्यांनी खन्या धर्माची ओळख करून घेतली, तेच संतांच्या श्रेणीत आले. वास्तविक श्रेष्ठत्व त्यांनाच प्राप्त झाले.

आज बरेच जण संप्रदायाला किंवा गटाला धर्म मानतात; पण वास्तविक ते मानवतेची विभागणी करणारे असतात. तोडणारे असतात. जोडणारे नसतात. धर्म संकटात आहे म्हणून वैरभाव पसरवतात. वास्तविक खन्या धर्माचा संबंध आत्मा आणि परमात्म्याशी आहे. धर्म हे स्वतःला सावरण्याचं साधन आहे. धर्म कधीच संकटात सापडत नाही. वास्तविक पाहता धर्मानेच आपल्याला वाचवलं. आपलं आचरण धर्मप्रमाणे असेल तर आपलं हृदयदेखील दयेन भरलेलं असेल. आपला व्यवहार देखील चांगला असेल. एकमेकांना मदत करण्याचा असेल. हेच तर खरं धार्मिक असल्याचं प्रत्यक्ष प्रमाण आहे. प्रत्येक संत गुरु पीर पैगंबरांनी याच धर्माची शिकवण दिलेली आहे.

हसा मुलांनो हसा

दिनेशची पत्ती काजू खात होती.
दिनेश : अगं, मलाही टेस्ट करु दे.
पत्ती : हा घ्या.
दिनेश : बस फक्त एकच?
पत्ती : अहो, बाकी सगळ्यांची टेस्ट पण
अशीच आहे.

मन्या बँकेत पैसे भरायला गेला.
कॅशियर : अहो, या खोट्या नोटा आहेत.
मन्या : असू दे की! खोट्या असल्या तरी
माझ्याच खात्यात जमा करायच्या आहेत ना!

साहेब : (कर्मचाऱ्यांना) हे बघा, अधिक
महिना सुरु झाला आहे तेव्हा
सासरवाडीला जातोय म्हणून कुणीही
दांड्या मारु नका.
बन्या : साहेब एक विचारु का?
साहेब : हो विचारा ना!
बन्या : नाही म्हणजे अधिक महिन्याचा
पगार या पगाराबरोबरच मिळणार की
वेगळा मिळणार?

करोना हा आजार चीनमधून आलाय
असं कुठून तरी कळल्यावर गणूच्या
आजीचा संताप झाला. त्यांना
शिव्याशाप देत आजी
म्हणाली, “मेल्यांच्या तोंडात किडे
पडो”

गणू : अगं असं नको बोलूस. उलट
आजी त्यांची तर मज्जाच होईल.
आजी : ती कशी काय?
गणू : अगं त्यांचं मस्तपैकी डिनर होईल
ना त्यात!

सासुबाई : सूनबाई , नव्याला बरोबर औषधं दे हं!

सूनबाई : हो हो..... बरोबरच देणार..... चांगली शिकलेली आहे मी!

(सूनबाई तिच्या नव्याला जोरजोराने हलवते)

सासुबाई : का गं, कशाला त्याला हलवतेस जोराजोराने?

सूनबाई : डॉक्टर म्हणाले औषध देण्याआधी चांगलं हलवून मगच द्या.

शिक्षक : मुलांनो, समजा तिसरं महायुद्ध झालं तर काय होईल?

एक विद्यार्थी : सर फार गंभीर परिणाम होतील.

शिक्षक : बरं काय काय परिणाम होतील, सांगा बरं!

मन्या : सर इतिहासाच्या पुस्तकात आणखी एक धडा जोडला जाईल, मग आम्हाला त्याचाही अभ्यास करावा लागेल .

शिक्षक : गोट्या, सांग बरं पूर्व दिशा कुठे आहे?

गोट्या : सर मला नाही माहीत. माझ्या आईला माहीत आहे.

शिक्षक : अरे सोपं आहे, त्यासाठी आईला काय विचारायला पाहिजे!

गोट्या : कारण बाबा आईला नेहमी म्हणतात, तू म्हणशील ती पूर्व !

माधवराव : काय सांगू तुम्हाला गणपतराव, अहो दर वर्षी दिवाळीला या फटाक्यांपायी हजारो रुपयांची उधळपट्टी होते.

गणपतराव : मी तर बाबा एकदाच पन्नास रुपये खर्च केले. पुढच्या प्रत्येक दिवाळीला मला आता फटाक्यांचा खर्च येत नाही.

माधवराव : अरे व्हा! असं केलत तरी काय तुम्ही?

गणपतराव : मी एक फटाक्यांच्या आवाजाची सीडीच विकत घेऊन आलो. दर दिवाळीला ओट्यावर ती सीडी लावून देतो .

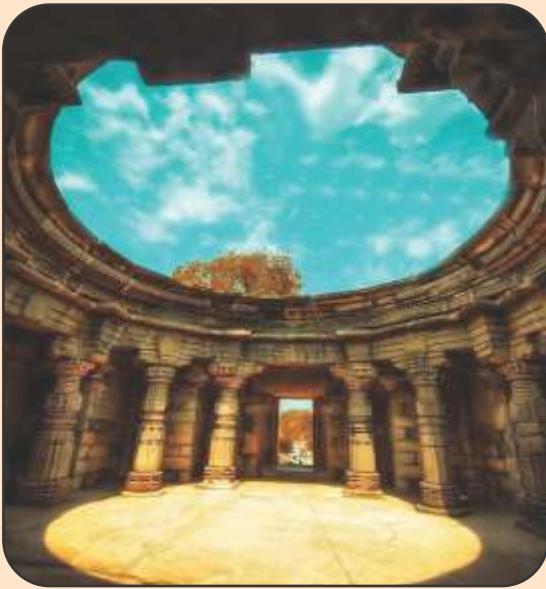
आनंदेश्वर मंदिर

म हाराष्ट्राच्या प्राचीन संस्कृतीचा वारसा जपणारे हे पुरातन मंदिर अमरावती जिल्ह्यातील लासूर या गावी आहे. वास्तुशिल्प, स्थापत्य कलेचं उत्तम उदाहरण म्हणून या मंदिराकडे पाहिले जाते. आनंदेश्वर हे अमरावती जिल्ह्याचं सांस्कृतिक वैभव म्हणून गणलं जातं.

दर्यापूर तालुक्यातल्या लासूर गावात पूर्णा नदीच्या काठी हे मंदिर आजही मोठ्या डौळाने उभे आहे. काळ्याकुट्ट भव्य पाषाणात बांधलेलं हे मंदिर एखाद्या छोट्या किल्ल्याप्रमाणे दिसते. हेमाडपंथी धाटणीचं

असलेलं हे मंदिर यादव काळात म्हणजे बाराव्या शतकात बांधण्यात आलेलं आहे. तीन हजार पाचशे चौरस फुटाच्या अतिभव्य दगडात ते साकारलेलं असून अष्टकोणी आकाराचे आहे. समोरुन पाहिल्यास ते एखाद्या रथाला हत्ती जोडल्यासारखे दिसून येते. आनंदेश्वर मंदिराचं सर्वात मोठे वैशिष्ट्य म्हणजे या मंदिराला कळस नाही. वर मोकळे आकाश आहे. वरुन पाहिले तर ते स्वस्तिकाच्या आकारात दिसून येते. उत्तरायणात सूर्याच्या किरणांचा ऊन सावलीचा खेळ या मंदिरात पाहण्यासाठी

अनेक भाविक गर्दी करतात. या मंदिराचं संपूर्ण बांधकाम हे एकावर एक दगड रचून करण्यात आलेले आहे. मंदिरातल्या भिंती, खांब यावर केलेले कोरीव काम अप्रतिम असून ते पर्यटकांना भुरळ घालते. या मंदिराच्या गाभान्यात भगवान शिव शंकराची सुंदर पिंड आहे. हे मंदिर एकूण अठरा भव्य दगडी खांबांवर उभारण्यात आलेलं आहे.

सद्यस्थितीत जिल्ह्यात अस्तित्वात असलेल्या तीन शाबूत हेमाडपंथी मंदिरांपैकी अग्रगण्य असलेले हे मंदिर ३५०० चौ. फुटांच्या अतिभव्य दगडी बांधकामात आहे. वरुन स्वस्तिक आकार असणाऱ्या या मंदिराला कळस नाही. हे मंदिर अष्टकोनी असून समोरच्या भागाकडून एखाद्या भल्यामोठ्या रथाला हत्ती जुंपल्यासारखे दिसते. या मंदिराचा दर्शनी भाग उत्तरेकडे

असून दारे व खिडक्या पुर्व—पश्चिम व उत्तर दिशेला आहेत. संपूर्ण मंदिराचे बांधकाम एकावर एक दगडी शिळा रचून नंतर त्यावर कोरीव काम केलेले आहे. मंदिराच्या आतील भागात १२ खुले व भिंतीमधील ६ असे एकूण १८ खांब आहेत. लासूरचे हे मंदिर अतिशय देखणे आणि उत्तरायण काळात दुपारी बाराला सूर्य माथ्यावर असतांना इथे पडणारा प्रकाश व सावल्या पाहताना गणित आणि

खगोलचे मिश्रण स्तंभीत करणारे आहे. सध्या लासूर येथील पुरातन वास्तु भारतीय पुरातत्व विभागाच्या देखरेखमध्ये आहे.

मंदिराच्या बांधकामासाठी वापरण्यात आलेला काळा पाषाण हा सह्याद्री व सातपुडा पर्वतरांगांमधून आणल्याचं सांगितलं जातं. या मंदिराच्या ठिकाणी जाण्यासाठी दर्यापूर शहरापासून बारा किलोमीटर अंतरावर असलेल्या अकोला मार्गावरील लासूर या गावी उत्तरावे लागते. गावाच्या दक्षिणेस हे आनंद ईश्वर शिवमंदिर आहे.

शकुंतला देवी

व याच्या तिसऱ्या वर्षी जीनियस म्हणून सर्वांना प्रभावित करणाऱ्या शकुंतला देवी यांचा जन्म बंगलोर येथे एका कन्नड ब्राह्मण कुटुंबात ४ नोव्हेंबर १९२९ रोजी झाला. शकुंतलादेवी यांची स्मरणशक्ती तल्लख

असल्याने मोठमोठ्या संख्या त्या सहज लक्षात ठेवत. वयाच्या तिसऱ्या वर्षापासूनच त्यांच्या माता-पित्यांना त्यांच्यातला हा गुण दिसून आला. त्यांनी संख्याज्ञानाच्या अनेक ट्रिक्स त्यांना शिकवल्या. वयाच्या सहाव्या वर्षी शकुंतला देवींनी म्हैसूर विश्वविद्यालयात आपल्या गणिती क्षमतांचं प्रदर्शन केल. अत्यंत कठीण वाटणाऱ्या अंकगणितातील समस्या त्यांनी तोंडी सोडवून दाखवून जगातील सर्व शास्त्रज्ञांना आश्चर्यचकित केले.

१९६२ मध्ये तेरा अंकी तेरा संख्यांचा गुणाकार कॅल्क्युलेटरच्या मदतीशिवाय त्यांनी केवळ २८ सेकंदात अचूक करून दाखवला त्यामुळे शकुंतला देवी यांचे नाव 'गिनीज ब्रूक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड' मध्ये नोंदवण्यात आल. शकुंतलादेवींनी देश विदेशामध्ये आपले गणिती कौशल्य दाखवून जगाला थक्क करून सोडले. ५ ऑक्टोबर १९५० रोजी फेमस ब्रॉडकास्ट जर्नलिस्ट लेसली मिशेल यांच्यासोबत कार्यक्रमासाठी बीबीसी लंडन या संस्थेने त्यांना आग्रहपूर्वक निमंत्रण दिले. त्यांचा कार्यक्रम टेलिविजनवर प्रदर्शित केला. या कार्यक्रमात फक्त संगणकावरच सोडवता येईल असा प्रश्न त्यांना विचारण्यात आला. त्या प्रश्नाचे उत्तर

त्यांनी क्षणार्धात तोंडी दिले. शिवाय त्यांनी गणिती आणि कॅलंडरच्या समस्याही सोडवून दाखवल्या. बीबीसी वरील या कार्यक्रमामुळे त्यांना जगभर प्रसिद्धी मिळाली. १८ जून १९८० रोजी सव्वीस अंकी दोन संख्या देऊन त्यांचा गुणाकार करायला

सांगितला. त्यांनी २८ सेकंदात त्याचे उत्तर दिले. त्यामुळे 'ह्यूमन कॉम्प्युटर' म्हणजे 'मानवी संगणक' म्हणून त्यांची सर्वत्र ओळख निर्माण झाली.

शकुंतलादेवी यांचं म्हणणं होतं ही मानव मन देखील एक संगणकासारखं आहे आणि मानवी मनाने संगणक तयार केलं आहे त्याअर्थी मानवी मन हे सांगणकापेक्षाही श्रेष्ठ आहे. शकुंतलादेवी या स्वतंत्र व्यक्तिमत्त्वाच्या बाबतीत आग्रही होत्या. कोणाच्या मदतीने त्या पुढे येऊ इच्छित नव्हत्या. त्यांचं म्हणणं होतं की एखाद्या पुरुषाच्या मदतीने आपण नाव कमावलं असं कोणी म्हणता कामा नये. म्हणूनच तर लग्नानंतर देखील त्यांनी पतीचं आडनाव लावायला नकार दिला.

१९६० मध्ये कोलकाता येथील आयएएस अधिकारी परितोष बॅनर्जी यांच्याशी त्यांचा विवाह झाला. त्यांना मुलगी झाली तिचे नाव अनुपमा बॅनर्जी. वयाच्या ८३ व्या वर्षी म्हणजे २१ एप्रिल २०१३ रोजी हृदयविकाराने त्यांचे बंगलोर येथे निधन झाले.

स्वामी विवेकानंदांनी आपल्या भाषणांनी तर शकुंतला देवीने आपल्या संख्याविज्ञानाने सर्व जगाला दाखवून दिले, की भारतातही बुद्धिमत्तेची कमतरता नाही.

मानवता आणि सहिष्णुता

मार्टिन ल्युथर किंग यांच्या चरित्रातील हा एक प्रसंग आहे. मार्टिन ल्युथर हे सुधारणावादी तसेच सहिष्णुता असलेले थोर नेते होते. त्यांनी खिश्चन धर्मातील अनेक वाईट प्रथा दूर करण्याचा प्रयत्न केला होता. त्यावेळी विरोधकांनी त्यांना खूप त्रास दिला. त्यांचा छळ केला; परंतु मार्टिन ल्युथर यांनी आपला प्रयत्न सोडला नाही. त्यांचा समाजाविषयी असलेला जिव्हाळा, तळमळ पाहून अनेक सज्जन त्यांचे शिष्य बनले. तेही मार्टिन ल्युथर यांच्या कार्यात सहभागी झाले होते. एकदा तर विरोधकांनी मार्टिन यांचा इतका छळ केला ते पाहून त्यांचे शिष्य देखील खूप संतापले. एक शिष्य त्यांना म्हणाला, “गुरुदेव आता तर हृष्ट झाली. तुम्ही परमात्म्याला प्रार्थना करा आणि या विरोधकांना असा शाप द्या की ते सर्व जळून भस्म होतील.” त्यावर मार्टिन ल्युथर म्हणाले, “बाळ! मी जर त्यांच्यासारखाच वागलो तर माझ्यात आणि त्यांच्यात काय फरक राहील? दुसरा जरी आपल्याशी द्वेषाने वागला तरी आपल्या अंतकरणात त्याच्याविषयी द्वेषभावना येऊ देऊ नये. त्यांच्याविषयी दयाभाव बाळगावा. आपल्याला त्यांना संपवायचं नाही तर त्यांच्यातील अवगुणांना संपवायचं आहे.” शिष्यांना आपल्या गुरुदेवांचे म्हणणे काही लक्षात येईना.

तेहा मार्टिन ल्युथर त्यांना एका उदाहरणावरून समजावत म्हणाले, “एका व्यक्तीने एका क्षत्रियाच्या पुत्राची हत्या केली. क्षत्रिय त्या व्यक्तीच्या शोधार्थ निघाला. योगायोगाने तोच इसम क्षत्रिय जिथे थांबला होता तिथे मूर्छित होऊन पडलेला त्याला दिसला. क्षत्रियाने त्याला एका वैद्याकडे नेले. औषधोपचार केले. रात्रभर जागून त्याची सेवा केली. दुसऱ्या दिवशी तो शुद्धीवर आला. त्याने क्षत्रियाचे आभार मानले व त्याच्या पुत्राची हत्या केल्याची कबुली दिली क्षत्रिय म्हणाला, “खरं तर मी तुला आधीच ओळखलं होतं.”

मारेकरी म्हणाला, “मी तुमचा अपराधी असूनही तुम्ही मला का वाचवलंत?”

क्षत्रिय म्हणाला, “तू ज्या स्थितीत होतास ते पाहता प्रथम तुला वाचवणं हे माझं कर्तव्य होतं. शिवाय बदला घेऊन माझं नुकसान तर भरून येणार नाही; परंतु तू स्वतःची चूक कबूल करून स्वतःमध्ये सुधारणा घडवली हेच माझ्यासाठी महत्त्वाचं आहे”

ही कहाणी सांगितल्यानंतर मार्टिन ल्युथर आपल्या शिष्यांना म्हणाले, “मानवता आणि सहिष्णुता हाच मानवाचा खरा धर्म आहे म्हणून आधी धर्माचं पालन करणं हे आपलं आद्य कर्तव्य आहे.”

समर्थ दर्शन : भाग - ७९

रंगोबा गोसावी

स मर्थाच्या शिष्यांमध्ये रंगोबा गोसावी नावाचा एक शिष्य होता. तो समर्थाची पदं, अभंग अगदी तालासुरात म्हणत असे; परंतु त्याला एक वाईट व्यसन देखील होतं. कधीकधी तो तांत्रिकांच्या गोटात जाऊन चिलीम हुक्का ओढत असे. समर्थाना जेव्हा हे समजले तेव्हा त्यांनी त्याला मठाच्या बाहेर घालवून दिले; परंतु तो समर्थाचा एकनिष्ठ शिष्य होता. मठाच्या बाहेर दोन दोन चार चार दिवस तसाच उपाशी पडून राही. त्याला माहीत होतं गुरु

चरणाशिवाय आता काही तरणोपाय नाही. समर्थाच्या इतर शिष्यांना त्याची दया येई. मग ते समर्थाजवळ येऊन त्याला मठात घेण्याविषयी विनवणी करीत आणि पुन्हा मठामध्ये आणून त्याला जेवू घालीत. रंगोबा तसा पुराण सांगण्यात अतिशय पटाईत होता. तो पुराण सांगू लागला, की समर्थ आपला सगळा राग विसरून त्याच्यावर प्रसन्न होत.

एकदा रामनवमीच्या उत्सवात सप्तमीच्या दिवशी रंगोबा गोसावी कीर्तन

म.फुले पुण्यतिथी निमित्त

क्रांतिसूर्य

चूल मूल पर्यंत समाज कंटकांनी
कोंडले होते नारीला,
पुढाकार घेतला ज्योतिबांनी
साक्षर केले सावित्रीला...

थांबले नाही 'क्रांतिसूर्य'
स्त्री शिक्षणाचा पाया रचला,
दिला जरी त्रास जगाने
शिक्षिका केले सावित्रीबाईला...

क्रांतीचा सूर्य उगवला
नारीशक्तीचा उद्भार केला,
ज्योतिबांनी वाहिले स्वतःला
विसर ना पडावा जगाला...

- रघुनाथ मुरलीधर भागवत
महाड-रायगड

करत होता. त्यावेळी समर्थांची स्वारी रानात गेली होती. ते रानातून परतल्यावर मठाबाहेर वडाच्या झाडाखाली उभे राहिले. रंगोबांचे कीर्तन चांगलेच रंगात आले होते. वडाखाली बसूनच समर्थांनी किर्तन श्रवण केले. त्याचे कीर्तन ऐकून समर्थ प्रसन्न झाले. आरती झाल्यावर समर्थांनी रंगोबाला आपल्याकडे बोलावून घेतले. रंगोबाने समर्थांच्या चरणी मर्स्तक ठेवले आणि हात जोडून पुढे उभा राहिला. समर्थ म्हणाले, "तू फारच सुंदर किर्तन केलस, त्यासाठी तुला काय पाहिजे ते माग." रंगोबा म्हणाला, "महाराज! मला जे दुर्व्यसन लागले आहे ते सुटून जावे." समर्थ म्हणाले, "अरे दुसरं काही तरी माग," रंगोबा म्हणाला, "दुसरं नाशिवंत काय मागू? आपली कृपा हेच सर्वात मोठं मागणं आहे." समर्थ कल्याण स्वामींना म्हणाले, "कल्याणा, रंगोबा काय म्हणतांय?" कल्याण स्वामी म्हणाले, "महाराज! रंगोबांना उपरती झाली आहे, आता तुम्ही कृपा करावी." समर्थांनी रंगोबाच्या मर्स्तकावर हात ठेवत म्हटले, "ठीक आहे, आजपासून तुझं व्यसन सुटलं. अरे, मनावर ताबा ठेवला की सारं काही शक्य होतं." त्यानंतर मात्र रंगोबा कधीही कुठल्या व्यसनांच्या आहारी गेला नाही. तो समर्थांचा आवडता शिष्य बनला.

क्रमशः

किट्टी

चित्रांकन व लेखन :
अजय कालडा

उद्या दिवाळी आहे आपण सारे दिवाळीची
जत्रा बघायला जाऊ या .खूप खूप मज्जा करू.

अरे हो, उद्या दिवाळी आहे; पण मी
तर तुझ्यासोबत येऊ शकत नाही.

का रे बाबा चिंटू तू का येऊ शकत
नाहीस? हां... कदाचित तुझ्याकडे
पैसे नसतील मौज मजा करायला!

हो.... तू माझी चेष्टा करतेय ना किड्ठी

किड्ठी, कुणाची अशी चेष्टा करणं बरं नाही हं!

हे बघ माझी नवीन पर्स.
याच्यात खूप पैसे पण
आहेत. आम्ही जत्रेमध्ये
खूप मज्जा करणार!

किझी, तू तुझी पर्स नीट सांभाळून
ठेव हं... जत्रेमध्ये खूप गर्दी असते.

मला येते पर्स सांभाळायला.. कळलं ना! चला,
मी तुम्हा सर्वांना आइस्क्रीम खाऊ घालते.

अहो दादा, या सर्वांना एक एक आईस्क्रीम द्या.
अरे... माझे पैसे कुठे गेले? कोणी तरी माझी पर्स
पळवली वाटतं! अरे बापरे! आता काय होणार?

मॉटू खरंच तू बरोबर बोलला
होतास रे! मलाच माझी पर्स
नीट सांभाळता आली नाही.

खरंच, मी कोणाच्या गरिबीची चेष्टा करायला नको होती. त्यामुळेच
मला ही शिक्षा मिळाली. मी परत असं कधीच वागणार नाही.

संत नामटेव

प ढरपुरात
नामदेवांची मोठी
कीर्ती वाढली होती.
त्यांची भेट घेण्यास संत
ज्ञानेश्वर पंढरपुरास
आले. नामदेवांनी त्यांच्या
चरणी मस्तक ठेवले.
ज्ञानेश्वर म्हणाले,
“तुम्हाला बरोबर घेऊन
तीर्थयात्रेला जायचं आहे.
तुमची संगत घडावी,
हाच तीर्थयात्रेला
जाण्याचा मुख्य उद्देश
आहे.” नामदेव
पांडुरंगाची आज्ञा घेऊन
तीर्थयात्रेस निधाले.

दोघेही तीर्थयात्रा करत उत्तर हिंदुस्थानात गेले. तिथून हस्तिनापूरला पोहोचले. या दोन संतांचे सर्वत्र प्रचंड स्वागत होऊ लागले. काशी, गया, प्रयाग अशी अनेक तीर्थक्षेत्रे फिरुन ते पुन्हा औँढ्या नागनाथ येथे आले. नामदेवांनी तिथे कीर्तन करण्यास आरंभ केला. त्यांच्या कीर्तनाला लोकांची खूप गर्दी जमली. तिथल्या ब्राह्मणांनी नामदेवांना सांगितले, “तुमच्या भजन कीर्तनाची प्रौढी पंढरपुरामध्ये ठेवा. येथे नागनाथास कीर्तन चालत नाही. पंढरपूरला जा आणि तिथेच कीर्तन करा.” ते म्हणाले, “शंकरासमोर किर्तन करु नये असं कुठं सांगितलं आहे?

हरीहरामध्ये भेद नाही
असे अनेक ऋषी—मुनी
सांगून गेले.” त्यावर
ब्राह्मणांनी नामदेवांना
सांगितले, “लोक
महादेवाच्या पूजेकरता
खोळबले आहेत. तुम्ही
देवळासमोर कीर्तन न
करता देवळाच्या मागे
जाऊन कीर्तन करा.”
नामदेवांनी ब्राह्मणांचे
म्हणणे शांतपणे ऐकून
घेतले. त्यांना साष्टांग
नमस्कार घातला व ते
देवळाच्या मागे जाऊन
कीर्तन करु लागले.

लोक देखील देवळाच्या मागे जाऊन कीर्तन ऐकावयास बसले. नामदेवांचे डोळे पाण्याने भरून आले. त्यांनी सद्गतीत अंतकरणाने पांडुरंगाचा धावा केला. ब्राह्मणांनी नामदेवांचा जो अपमान केला होता तो ईश्वराला आवडला नाही. देऊळ पूर्व दिशेला होते ते फिरुन नामदेवाच्या समोर आले. या चमत्काराचे सर्वांना नवल वाटले. नामदेवांचे कीर्तन मोठ्या रंगात आले. शंकराची पूजा आटोपून ब्राह्मण जेव्हा मंदिराबाहेर आले तेव्हा त्यांनी पाहिले की पूर्वकडे तोंड असलेले मंदिर पश्चिमेकडे कसे झाले, हा चमत्कार पाहून

(पान ४४ वर)

कथा

प्रामाणिकपणा

ब डोदा संस्थानाचे संस्थानिक महाराजा सयाजीराव गायकवाड यांच्या पदरी एक सरकारी नोकर होते. त्यांचे नाव अब्बास तय्यबजी. ते महाराजांच्या विश्वासातले होते; पण निष्ठावंत देशभक्त देखील होते.

महाराजांना काही सामानाची जर गरज भासली तर ते सामान परदेशातून मागवत. त्यासाठी ते अब्बास तय्यबजी

यांना पाठवत असत. एकदा महाराजांचे सामान आणण्यासाठी अब्बासजी परदेशात गेले. यादीप्रमाणे सर्व माल त्यांनी स्टोअर मधून खरेदी केला. दुकानाच्या मालकांनी दिलेल्या बिलानुसार सर्व रकम चुकती केली. मालाचे पैसे मिळाल्यानंतर दुकानदाराने एक ठराविक रकमेचा चेक आब्बासजींच्या हाती दिला आणि ते म्हणाले, “आमच्याकडून ही तुम्हाला

संत नामदेव

(पान ४२ वरुन)

लहानशी भेट. त्याचा स्वीकार करावा.” त्यावर अब्बासजी म्हणाले, “भाऊसाहेब आपण कोणत्या कारणाने आम्हास ही भेट देत आहात?” त्यावर दुकानदार म्हणाला, “अब्बासजी, आज आपल्यामुळे आमच्या दुकानातील लाखो रुपयांचा माल विकला गेला.”

आब्बासजी म्हणाले, “परंतु यामध्ये मी तुमच्यावर कोणतेही उपकार केलेले नाहीत. महाराजांना ज्या मालाची गरज होती तो माल विकत घेतला. तुम्हालाही तुमचा माल विकायचाच होता ना? परंतु भाऊसाहेब तुम्ही मला एवढ्या मोठ्या रकमेचा चेक देत आहात त्याअर्थी तुम्हाला भरपूर नफा झालेला दिसतोय आणि तो नफा तुम्ही मालाची जास्त किंमत लावल्यामुळे मिळाला असणार हे स्पष्ट दिसून येत. त्यामुळे आमच्या संस्थानातील प्रजेचा कितीतरी पैसा फुकट गेला.” असे म्हणून त्यांनी तो चेक दुकानदाराकडून घेतला आणि बडोद्याला आल्यानंतर सरकारी तिजोरीत जमा केला.

अब्बासजींनी जर मनात आणलं असतं तर तो मोठ्या रकमेचा चेक त्यांनी आपल्या स्वतःच्या खात्यात टाकून बरीच मोठी रक्कम महाराजांच्या नकळत मिळवली असती; परंतु देशप्रेम आणि प्रामाणिकपणा त्यांच्या नसानसात भिनलेला होता.

— शिवहरी वानरे, बुलढाणा

ब्राह्मणांना संत नामदेवांचा अध्यात्मातील अधिकार कळून चुकला. ते नामदेवांना शरण गेले. आजही फिरलेले देऊळ अद्यापही तसेच आहे. नंतर ज्ञानेश्वर व नामदेव पंढरपुरास परतले.

संत ज्ञानेश्वरांनी समाधी घेतल्यानंतर पन्नास वर्ष संत नामदेव यांनी भागवत धर्माचा प्रचार केला. वारकरी संप्रदायाचे ते महान प्रचारक होते. पुढे ते एकटेच पंजाबपर्यंत गेले. तेथे त्यांनी भागवत धर्माचा प्रचार केला. नामदेवांचे ६२ अभंग शिखांचा पवित्र ग्रंथ गुरुग्रंथसाहेब या ग्रंथात ‘नामदेव जी की मुखबानी’ म्हणून गुरुमुखी लिपीत घेतलेले आहेत.

पंजाबमधील घुमान या शहरात नामदेवांचे मंदिर देखील आहे. पंजाबात ते बाबा नामदेव म्हणून ओळखले जात. त्यांचे जवळजवळ २५०० अभंग प्रसिद्ध आहेत.

संत नामदेवांच्या कुटुंबात त्यांची पत्नी राजाई, नारा, विठा, गोंदा, महादा अशी चार मुलं व लिंबाई नावाची मुलगी असा त्यांचा परिवार होता. संत जनाबाई देखील त्यांच्या परिवारातील सदस्य बनली होती.

केवळ कीर्तन करून मनोरंजन करणे हा त्यांचा उद्देश नव्हता. तर कीर्तनातून अज्ञान— अंधश्रद्धा दूर कराव्यात यासाठी ते सातत्याने प्रयत्न करीत होते.

नाचू कीर्तनाचे रंगी
ज्ञानदीप लावू जगी

असे ते आपल्या अभंगात म्हणत. अशा या थोर भगवत भक्ताने १० व्या वर्षी ३ जुलै १३५० रोजी पंढरपुरात आपला नश्वर देह ठेवला.

सामाजिक ज्ञान

1) युरोपियन राष्ट्रांचे सामूहिक चलन कोणते?

- अ) डॉलर
- ब) पौंड
- क) दिनार
- ड) युरो

2) निसर्गाचा चमत्कार म्हणून ओळखले जाणारे सरोवर कोणते?

- अ) लोणार
- ब) वुलर
- क) गोविंद सागर
- ड) पुलिलकत

3) पंडित नेहरु यांच्या समाधी स्थळाला काय म्हणतात?

- अ) शक्तीस्थळ
- ब) किसान घाट
- क) शांतीवन
- ड) राजघाट

4) बंगालचे अश्रू म्हणून ओळखली जाणारी नदी कोणती?

- अ) पद्मा
- ब) दामोदर
- क) ब्रह्मपुत्रा
- ड) मेघना

5) भारतातील पहिला क्रिकेट खेळाडू कोण?

- अ) रणजीत सिंह
- ब) सी.के.नायडू
- क) अमरसिंह
- ड) लाला अमरनाथ

6) ज्युडो हा खेळ कोणत्या देशात सुरु झाला?

- अ) तिबेट
- ब) चीन
- क) जपान
- ड) इंडोनेशिया

7) पाटलीपुत्र हे कोणत्या शहराचे जुने नाव आहे?

- अ) पैठण
- ब) गया
- क) मथुरा
- ड) पाटणा

8) कोणत्या फळात 'क' जीवनसत्व जास्त प्रमाणात आढळते?

- अ) संत्री
- ब) आवळा
- क) पेरु
- ड) लिंबू

9) खालीलपैकी कोणती व्यक्तिरेखा रामायणातील नाही?

- अ) भानुमती
- ब) शबरी
- क) सीता
- ड) सुमित्रा

10) गंगा नदीला राष्ट्रीय नदी म्हणून केव्हा घोषित करण्यात आले?

- अ) नोव्हें. 2004
- ब) जाने. 2006
- क) नोव्हें. 2008
- ड) जाने. 2009

उत्तरे इतरत्र

हसती दुनिया
नोव्हेंबर २०२१

श्रीकृष्णदेवायगु

कथा

अपयशातून यश

आ इन्स्टाइन नावाचा एक महान शास्त्रज्ञ होऊन गेला. त्याने अनेक प्रयोग केले. अनेक शोध लावले. कुठलाही शोध लावताना पहिल्यांदा पदरी अपयशाच येत; परंतु शास्त्रज्ञ अपयशाने कधीही खचून जात नाहीत. अपयशाची कारण शोधून ती दूर करण्याचा व पुन्हा नवीन प्रयोग करून यशस्वी होण्याचा ते सातत्याने प्रयत्न करत असतात.

आइन्स्टाइन यांच्यासोबत एक तरुण शास्त्रज्ञदेखील काम करत होता. अनेकदा

प्रयोग करूनही यश काही मिळत नव्हतं. एक प्रयोग फसला तरी तितक्याच उत्साहाने आइन्स्टाइन दुसऱ्या प्रयोगाला सुरुवात करीत असत. एक नाही, दोन नाही, तब्बल सातशे प्रयोग फसले, तेव्हा मात्र तो तरुण शास्त्रज्ञ निराश झाला व आइन्स्टाइन यांना म्हणाला, “सर! हा प्रयोग आपल्याला जमणार नाही असं वाटतं. सातशे वेळा आपण अपयशी झालो. त्यामुळे आता यश मिळण्याची काही खात्री वाटत नाही.”

कविता

त्यावर आइन्स्टाइन म्हणाले, “छे छे! हा प्रयोग आपल्याला जमणार. आपण यशस्वी होणारच. एखादी गोष्ट आपल्याला जमणार नाही असं म्हणणं म्हणजे अपयशाची पूर्वतयारी करण्यासारखं आहे.” आइन्स्टाइन यांचा आत्मविश्वास पाहून तरुण शास्त्रज्ञ त्यांना म्हणाला, “परंतु सर इतके प्रयोग अयशस्वी होऊनही तुम्ही निराश कसे झाला नाहीत?” आईन्स्टाइन म्हणाले, “या सातशे प्रयोगांनी आपल्याला हेच सांगितलं की योग्य दिशा वेगळ्या मार्गानेच प्राप्त होणार आहे. या सातशे प्रयोगांमुळे आपल्याला यशाच्या मार्गातील कमतरता, त्रुटी, उणिवा कोणत्या आहेत हे कळले. ते आपल्याला हेच शिकवत गेले, की तुम्ही कुठे चुकत आहात, तुम्हाला कोणती दिशा धरायला हवी. त्यामुळे निराश न होता आपण हेच म्हणू या, की कदाचित अजूनही काही प्रयोग अयशस्वी होतील; परंतु तेवढेच आपण यशाच्या जवळ आलेले असू. म्हणजे काही प्रयोगांच्या अपयशानंतर का होईना आपला प्रयोग नक्कीच यशस्वी होण्याची वेळ आता जवळ आलेली आहे. तेव्हा किती प्रयोग अयशस्वी झाले हे न पाहता पुढील प्रयोग करण्यातच शहाणपण आहे. कारण अपयशातूनच नेहमी यशाचा मार्ग सापडत असतो.

एखादा मोठा दगड जर शंभराव्या घावाने फुटला असेल तर आधीचे नव्याण्णव घाव व्यर्थ गेले असे म्हणता येणार नाही. त्या नव्याण्णव घावामुळे तो दगड आतून कमकुवत होत गेला. म्हणून शंभराव्या घावाने तो फुटला.

सण हा मोठा बालदिनाचा
करु या संकल्प खास
अवगुण सारे त्यागून धरू या
सत्य बोलण्याची कास ॥

आदर करू या पालकांचा
नित्य करू वंदन
बोल बोलू सदा मुखाने
जणू शीतल चंदन ॥

गुरुजनांच्या उपदेशाने येई
जीवनाला आकार
सत्संग सेवा स्मरण देई
जीवनाला आधार ॥

द्वेष न यावा मनी कुणाच्या
ना पाहू अवगुणा
बंधुभाव हा मनी वसावा
वेचू या सदगुणा ॥

लहान बालकं आम्ही सदगुरु
तुझ्याच घरची फुले
आशीर्वादाने तुझ्याच आमचे
भाग्य सदा हे खुले ॥

कवी – सुकदेव पाटील

झॅंगोनेट फिश

झॅं

गोनेट हा मासा काल्लीओनिमिडी या कुळातील असून तो खान्या पाण्यात राहाणारा समुद्री मासा आहे. ग्रीक भाषेत काल्लिज म्हणजे सुंदर आणि ओनिमा म्हणजे नावाचा किंवा असलेला म्हणून या माशाच्या सौंदर्यामुळे या कुळाला काल्लीओनिमिडी म्हटले जाते. हा मासा हिंदी महासागर आणि पॅसिफिक महासागराच्या पश्चिमेस सापडतो. या कुळात एकूण १८६ जाती असून १८ वर्ग आहेत. झॅंगोनेटिडी कुळातील माशांशी या माशांचे बरेच साम्य आढळते. त्यांच्यातील साम्यामुळे कोणता मासा कोणत्या कुळातील आहे हे ओळखताना संभ्रम निर्माण होतो. लहान झॅंगोनेट हे सर्वसाधारणपणे विविध रंगाचे आणि अंगावर विविध नक्षी असलेले असतात. त्यांचे शरीर हे विस्तारीत होणारे आणि खवले रहित असते. त्यांच्यातील काही जाती या पृष्ठवंशीय असतात. त्यामुळे त्यांच्या पंखांना त्याचा आधार असतो. पंख लांब आणि मोठे असतात.

तसेच त्यांच्या शरीरावरील नक्षी ही नेत्रदिपक असते. पाठीवरच्या पहिल्या मोठ्या पंखाखाली चार मणके असतात. झॅंगोनेटचे डोके चपटे आणि त्रिकोनी असते. तर तोंड आणि डोळे हे बरेच मोठे असतात. झॅंगोनेटच्या सर्वांत मोठ्या जातीची लांबी ही ३० सें.मी. असून लहान जात ही २ सें.मी. लांबीची असते. त्यांच्या अनेक जातींमध्ये मादी आणि नर यांची ठेवण आणि अंगावरील नक्षी ही वेगवेगळी असते. झॅंगोनेट हा मासा आपला बहुतेक वेळ समुद्राच्या तळाशी व्यतीत करतो. जवळ जवळ २०० मीटरच्या खाली असलेल्या खडकात तो राहातो. गांडूळ, मूदुकाय प्राणी, पाणवनस्पती, त्यांची मुळे हे त्यांचे खाद्य आहे. त्यांची जनन प्रक्रिया वेगळ्या प्रकाराने घडते. हा मासा विविध रंग आणि सौंदर्यवान असल्यामुळे तो अँकवेरियम फिश म्हणून ओळखला जातो.

-संग्राहक : स्वाजिल वि. झाटवळ

विविधरंगी कॉमन जङ्गबेल

फुलपाखर विविधरंगी असतात, हे आपण गृहीत धरून असतोच; पण निसर्गाला अनुरूप अशी काळ्या किंवा मातकट रंगाची फुलपाखरही आपल्याला आजूबाजूला दिसून येतात; पण हे ‘कॉमन जङ्गबेल’ फुलपाखरु मात्र खन्या अर्थाने विविधरंगी असतं. हे फुलपाखरु भारत आणि आसपासच्या देशात आढळतं. अतिशय सहज आणि सर्वत्र विहार करणाऱ्या या फुलपाखराचं वास्तव्य शहरातल्या गजबजलेल्या भागात, बागांमध्ये, जंगल प्रदेशात दिसून येतं.

हे मध्यम आकाराचं फुलपाखरु असून, त्याच्या पंखांचा वरचा भाग पांढऱ्या रंगाचा असतो व त्यावर काळे पट्टे असतात. याच्या पंखांचा खालचा भाग हा गडद पिवळा असून, त्याच्या कडेला साधारणत: पंचकोनी आकाराचे नारिंगी रंगाचे मोठे उठावदार ठिपके असतात. पंखावरील शिरांची जाळी ठळक काळ्या रंगाची असते व त्यामुळे या पिवळ्या नारिंगी रंगाला उठाव येतो. इतर फुलपाखरांचे वरील बाजूचे रंग उठावदार असतात. याउलट, या फुलपाखराचे बाहेरचे रंग जास्त उठावदार

असतात.

या फुलपाखरांना जास्त मध असलेली फुलं खूप प्रिय असतात. यामुळे बागेमधील घाणेरी, झिनिया अशा फुलांवर ती हमखास आढळतात. उनाचं प्रमाण वाढल्यावर आणि दुपारच्या वेळेत यांची जास्त वर्दळ दिसून येते. एरवी, संथ उडणारी ही फुलपाखरं धोक्याच्या वेळी मात्र भन्नाट वेगाने उडून लांब अंतर कापतात. मध मिळवण्याकरता लहान झुडपांच्या आसपास, जमिनीलगत उडताना ही दिसतात. तसंच मोठ्या वृक्षांना बहर आला की, त्यांच्या फुलांवरदेखील उडताना दिसून येतात.

या फुलपाखराची मादी ‘लोरेंथस’ सारख्या बांडगुळावर अंडी घालते. ही मादी एका जागी एका वेळेस १०—१२ गोलांकार व पिवळ्याधम्मक रंगाची अंडी घालते. सैन्यातील एखाद्या शिस्तबद्ध बटालियनप्रमाणे शिस्तीत व नियमबद्धपणे या फुलपाखरांचं प्रजनन होतं. अगदी अंड्यातून बाहेर येण्याच्या वेळेपासून ते सुरवंट अवस्थेत असताना, खाताना, बसताना एकत्र व एकाच दिशेला तोंड करून बसतात. इतकंच नव्हे, तर त्यांची कात टाकायची वेळसुद्धा एकच असते.

या फुलपाखराप्रमाणेच दिसणारं आणखी एक फुलपाखरु भारतात सापडतं, ज्याचं नाव ‘पेटेड सॉ टूथ’ असं आहे. मात्र, ते आपल्याला मुंबईत बघायला मिळत नाही.

-संग्राहक : अंकित चं. जाधव

रंग भरा

सामाजिकान् उच्चैः

१. ड
२. अ
३. क
४. ब
५. अ
६. क
७. ड
८. ब
९. अ
१०. क

शा

ड

को

डे

१०९

१ ए		२ भा	र	३ त		४ मु
५ क		६ रा	ची	७ म		८ ठा
	के		९ गी		जी	
१० य	श	वं	त	रा	व	
शो			का		११ गां	धी
१२ दा	१३ मो	द	र		धी	
	ह			१४ डा		१५ व्या
१६ जा	न	की	दा	स	बो	स

हस्ती दुनिया
नोवेंबर २०२१

॥ तू ही निरंकार ॥

गुरु ही सुमिरण गुरु ही पूजा गुरु ही पूजा का धर हे । गुरु ही है जगदीरवर सन्तो और गुरु परमेश्वर है । पाप विनाशक धर्म का रक्षक सत्गुरु सच का पालक है । कष्ट निवारक पीड़ा नाशक सत्गुरु जग का नायक है । सचे मन से और लगन से जो सदगुरु को ध्यायेगा कहे 'हरदेव' वही जन जग में सफल पदारथ पायेगा ।

शंकरराव जाधव
मुखी, वाई तालुका

सर्वसाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी... लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरराव जाधव
प्रचारक, सातारा झोन

THE COMPLETE FAMILY SHOWROOM

मनमोहक साड़या | ड्रेस मटेरिअल | मेन्स वेअर | चिल्ड्रन्स वेअर
| लेडीज वेअर | सुटींग शर्टींग | रेमण्ड सियारामचे विक्रेते

ऐ मन मेरे सुमिरण कर ले सुमिरण से सुख आयेगा । धेरेंगे न संकट तुझ को भवसागर तर जायेगा ।
दम दम पल छिन नाम का जो जन करता अमृत पान है । ऐसे जन को जग में सन्तो मिलता जीवन दान है ।

गुरुसिख है सन्तान गुरु की गुरु पिता गुरु माता है।
कहे 'हरदेव' कि एक अटूट ये शिष्य गुरु का नाता है।

१९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बैंक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)
फोन नं. : 9766727262 / 8999859073

RNI No. MAH/MAR/2004/15105
Postal Regd. No. MCE/78/2019-2021
WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2019-21
Publishing date on 1st of every month
Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,
Mumbai-400001 on dated 1st of every month

जनार्दन एच. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

॥ नुही निरंकार ॥

ऑफिस : गाला नं. १, ४, ६, ८ महावीर इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नाशिंगी फाटा, विरार (पूर्व),
ता. पालघर, जि. ठाणे - ४०१३०५ (महाराष्ट्र)
कार्यालय : (०२५०) २५२७३२०/९८२२८८५५२६
ई-मेल : rajinustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
www.rajindustries.net.in

मे. विजया इंजिनिअरिंग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशलिस्ट प्लास्टिक
इंजेक्शन मोल्ड आणि ब्लो मोल्ड
(घेर ओरम टाईप डाईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

बाबाजी कंस्ट्रक्शन्स

सिडको आणि सरकारमान्य प्राप्त १ रुम हॉल किंवदन, २ रुम हॉल किंवदन
दुकानाचे गाळे तसेच इन्डस्ट्रीअल गाळे कर्ज सुविधांसहित योग्य भावात मिळतील.

चनार्दन एच. पाटील
धर्मित रा. पाटील

रामेश एच. पाटील
कुशल रा. पाटील